

LETENYE

Településképi Arculati Kézikönyve

Készült: 2017. október

Aláírólap LETENYE településképi rendelethez

**településtervező és főépítész:
Moldován Ágnes TT20-0282**

TARTALOM

- 1. Bevezetés**
- 2. Letenye bemutatása**
 - 2.1. Településtörténet, a település szerkezeti fejlődése
 - 2.2. Általános településkép, település sziluett
 - 2.3. A település sajátosságai, karaktere, jellemző részletek bemutatása
- 3. Örökségünk**
 - 3.1. Meghatározó építészeti és épített értékek
 - 3.2. Táj- és természeti értékek
- 4. Településképi szempontból meghatározó területek**

Eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatása
- 5. Letenye településképi formálására vonatkozó ajánlások- építészeti útmutató**
 - 5.1. Településszerkezet
 - 5.2. Telepítés
 - 5.3. Építménymagasság
 - 5.4. Tetőforma, tetőhajlásszög
 - 5.5. Homlokzat kialakítás, anyaghasználat, színek
 - 5.6. Növényzet, zöldfelületek
 - 5.7. Kerítések, garázsok kialakítása
 - 5.8. Reklámok, információs és hirdető berendezések
- 6. Jó példák kiemelése a településről**
- 7. Jó példák, irányvonal meghatározása egyéb forrásokból**

1.Bevezetés

A múltban, amikor az egységes kultúrák stabilabbak és homogénebbek voltak, valamint sokkal szélesebb társadalmi megegyezés volt a szimbólumokkal kapcsolatban, ritkán volt szükség arra, hogy az emberek az őket körülvevő környezet közötti kapcsolatot vizsgálják; a kettő között szoros volt a harmónia (Rapoport 1977).

Napjainkban sokkal nehezebb tervezni, hiszen keverednek a társadalmak, kultúrák, szimbólumok. Olyan települések kialakítása a cél, amelyhez az emberek tartozni akarnak.

Mivel egy település egyrészt esztétikai szerepet tölt be az emberek életében, másrészt pedig használják, ennek megfelelően szükséges védeni a meglévő értékeket, és fejlődni.

“Amikor ráébredünk, hogy jelenlegi tulajdonságaink, környezetünk, képességeink és fizikai állapotunk mind a múltbeli gondolkodásunk eredményei, némi fogalmat nyerhetünk a tudás értékéről.”

Charles F. Haanel

2. Letenye bemutatása

2.1. Településtörténet, a település szerkezeti fejlődése

Településtörténet

Letenye az ország délnyugati szögletében, Zala megyében, Nagykanizsától 22 km-re, a Mura mentén fekszik. Határa 4169 ha, amely a változatos, észak—déli irányú dombokból mélyen fekvő területekbe megy át. Északon Zajk és Kistolmács, nyugaton Murarátka, keleten Becsehely, délen pedig Horvátország határolja.

A régészeti kutatások kétséget kizáróan bizonyítják, hogy Letenye és közvetlen környéke a honfoglalás és a korai Árpádok idején is lakott volt.

Egy **1347**-ben kiállított oklevélben tűnik fel először Letenye neve, mely a szláv eredetű *letó* „nyár” –ból ered. Ekkor a Széchy család birtokában állt és kiemelkedő jelentőséggel bírt a környéken. 1367-ben a király vásártartási jogot adott a településnek, amely **1498**-tól mezőváros.

A törökvész idején a török 65 jobbágyportát égetett fel úgy, hogy a három Széchy örökös kezén mindössze 12 ép és 31 szegény porta maradt. Ekkor luteránus hitre tértek Letenye földesurai s velük az uradalom népe is. **1570**-től 1644-ig hol református, hol evangélikus lelkészei voltak a településnek. A török **1578**-ban újból lerohanta és felégette a letenyei judicatum, mert az összeírók csak 22 új házat találtak. De a török feldúlta Zrínyi Miklós muraközi birtokait és a Kanizsától nyugatra fekvő területeket is a Kerkáig.

1591-ben Letenyét lakatlan pusztának nevezték, míg a fő közlekedési úttól némileg távolabb eső Béc, Szentgyörgy és Egyeduta még lakott volt. A XVII. század elején a vidék kezdett újra benépesülni, mezővárosi rangját elveszítette.

A Rákóczi-szabadságharc utolsó évében, **1711**-ben a szécsiszigeti és alsólendvai uradalom részeként említett letenyei judicatus állapota ismét lehangelő képet mutatott. A családok száma csökkent. Ebben nyilván része volt az akkor dúló nagy pestisnek is.

Az **1750**-es években Szécsiszigeten — a település akkori méreteihez képest — nagy barokk templomot építettek, a nagy múltú várat pedig kastéllá alakították át.

1747-ben újjáépült Béc plébániatemploma, melyet a Szentháromság tiszteletére emeltek. A templom falazott volt: téglajárószinttel, deszka mennyezettel és zsindeletetűvel készült. A szószéket és karzatot valamint a templom feletti kis tornyot — melybe egy apró harang is került — gerendákból készítették. Újból használni kezdték a templom körüli temetőt is, ahol **1756**-ra elkészült egy fazsindellyel fedett harangláb.

Letenye és Egyeduta ekkorra már sűrűn benépesült. Főleg Letenyén volt sok a házas és ház nélküli zsellér. **1770**-es években láthatóan Letenye gyorsabban fejlődött, mint a másik két település. A nagy-szabású építkezések, központi majorok előrevetítik már az újbóli mezővárossá fejlődés lehetőségét.

Mindhárom faluban több helyen nagycsaládban éltek 6—8 adózó felnőttel, 12—14 családtaggal. A fiatal házások minden bizonnyal az istálló vagy a pajta padlásán, a legények pedig a jószág mellett éjszakáztak. A XVIII. század vége felé sem igen tapasztalható fejlődés az iparosodás terén.

A béci plébániatemplom hamar romossá vált, helyette Letenyén, a filiában épített új, elegáns, falazott templomot a kegyúr, Szapáry Péter. Elkészültekor a régi templomot lebontották és Letenyére helyezték át a plébániahivatalt is, mely **1785**-ben kezdte meg itt működését. A Béci templom alapfalai megtalálhatók még a Béci utca 17. számú ház kertjében.

1802-ben Szapáry Péter — arra hivatkozva, hogy a jobbágytelkek 1767 óta ismét nagyon elaprózódtak—újabb úrbérrendezést hajtott végre. Megszüntette a töredéktelkeket, és főleg 1/2, illetve egész teleket alakított ki.

1826. évi Fő utcai tűzvészben megsemmisült 12 ház és azok melléképületei, ám az uradalom támogatásával újjáépítették őket. Letenyét újjáépítették. Jelentős a földművelés, a szőlőtermelés. Erdei nagyok. Tejgazdaság, szarvasmarha-, sertés- és juhtenyésztés jelentős az uradalomban, vásártartási joggal. 1805-ben még faluként, 1819-ben és azt követően 1848-ig mezővárosként tartották számon.

Letenye fejlődésén és az uradalom jövedelmezőségén nagyot lendített, hogy a XIX. század elején végre megkezdtek a török időkben elmocsarasodott folyók szabályozását, a vadvizek és lápok lecsapolását. Fokozatosan újjáépítették a postautakat, melyek karbantartására a későbbiekben gondosan ügyeltek.

Az **1848**-as események felforgatták Letenye életét is. A szabadságharc bukását követő önkényuralom idején a település népe is sokat szenvedett.

Az **1850**-ben végrehajtott tagosítás ellen a letenyei, béci és egyedutai parasztok nevesen tiltakoztak, mivel igazságtalannak tartották. A tagosítás befejeztével Letenye 3944 kat. hold határából 2757 maradt a földesúr, akkor már gróf Andrassy Károly tulajdonában. Hosszas küzdelem eredményeként **1867**-ben létrejött a kiegyezés, és megindulhatott hazánk a kapitalista fejlődés útján. Jótékony hatása Letenyén is megmutatkozott.

Egy **1870**-es írás szerint a Szapáry—Andrássy család az év egy részét már Letenyén tölti. Erre utal, hogy a település 1864. évi könyvomas térképén gonddal tervezett, nagy angolpark övezi a kastélyt.

A szabadságharc idején megsemmisült letenyei mura hidat **1872**-ben újjáépítették. Az új híd éppen akkor kapcsolta be Letenyét a Horvátország felé irányuló kereskedelembé, amikor az új ipartörvény felszámolta végre a céheket, és szabad utat biztosított a kapitalista átalakulás számára. Igaz, a magyar lakosságnak nem igen volt befektetni való tőkéje, ezért az ipargyakorlás szabadsága kezdetben főleg az Ausztriából és Csehországból bevándorolt, korszerű eszközökkel, gépekkel rendelkező iparosoknak és szakmunkásoknak hozott hasznot.

A település **1891**-ben újra járási székhely lett, és 1970-ig az is maradt. Zalai viszonylatban aránylag későn, **1892**-ben alakult meg a járás első pénzüzete, a Letenyei Takarékpénztár Rt.

Az 5 falu határában fekvő uradalom csak keveseknek nyújtott szerény megélhetést. Ilyen gazdasági helyzetben tört ki **1914** nyarán a háború, melytől gazdasági fellendülést reméltek.

Az **1920**. június 4-én megkötött trianoni békeszerződés különösen fájdalmasan érintette Zala megye társadalmát és gazdaságát, hisz területe egy részét elveszítette. Letenye határából Gorenják-puszta került a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz. Letenye is megtelt menekültekkel, akiknek elhelyezése, ellátása, számukra munkaalkalom biztosítása szinte megoldhatatlan feladatot jelentett.

A tőkehiány miatt csak lassan korszerűsödő mezőgazdasági termelésben az uradalom járt elől jó példával: téglagyárat, gőzmalmot, fűrésztelepet, tejcsarnokot és szerény méretű sajtgyárat üzemeltetett. A 2 vízimalom mellett dolgozott Bóbicán a Papp-féle gőzmalom.

1925-ben a lakosok csaknem valamennyien magyar anyanyelvűek és római katolikus vallásúak voltak. Külterületi lakott helyként Letenyén a vámház, a körmöcsei téglavető, a 2 murai malom, a bonyai major és csószház, a gyepmesteri telep, a vágóhíd, a gorenjáki csószlak, Egyedután pedig a korongi major szerepel.

A járási székhellyé vált Letenye fejlődését elősegítette, hogy **1927**-ben Béc, majd **1934**-ben Egyeduta is egyesült vele. **1935**-ben nagyközséggé nyilvánították, amivel megszűnt a letenyei körjegyzőség. A településnek 4 kerülete lett, sorrendben: Béc, Város, Alsóletenye, Egyeduta.

1941 áprilisában részt vett a németek Jugoszlávia elleni hadjáratában, melynek következtében többek között Magyarországhoz csatolták a Trianon előtt Zala megyéhez tartozó Muraközt és Lendva-vidéket. Mindez fokozott mértékben érintette Letenyét is.

Andrássy grófék már **1944** december elején elmentek, s itt hagyták a kastélyt minden felszerelésével. Lovas kocsikra felpakolva — csak személyes holmijukat vitték magukkal. A grófék után a kastélyba beköltözött a IV. német hadsereg parancsnoksága.

Március közepére a frontvonal egyre közeledett. A letenyei járás, egyben Letenye felszabadítása a szovjet hadsereg magyarországi hadműveletének utolsó szakaszára esett. A harcok elmúltával Letenye község lakossága lassan visszaköltözött a szőlőhegyekből. A kastélyt az orosz parancsnokság vette igénybe, ahol később kórházat rendeztek be.

A szovjet katonaság Letenyén már **1945**-ben villanytelepet működtetett. A Pataki malomnál helyezték el, amit a patak vize hajtott. Akácoszlopokat állítottak, azon vezették a csupasz huzalokat. Amikor a szovjet csapatok elmentek, itt hagyták a villanyt a községnek. A sokat emlegetett sötét Zala egy

pontján, Letenyén már villany fénye világított. Béc után Új-Letenyének is biztosították az áramszolgáltatást.

1949 szeptemberében megalakult a hármastípusú termelősövetkezet. Az 1956-os események már egy jól fejlett termelősövetkezetet találtak és semmisítették meg. 1950. augusztus 15-én megalakult a Letenyei Járási Tanács.

1950-es években Letenye belterületén a grófi birtokon kiosztott házhelyeken gomba módra szaporodtak a házak és jöttek létre új utcák. Néhány év alatt épültek ki a Ságvári, a Farkas József, Zalka Máté stb. utcák. Megindult a kereskedelmi hálózat fejlődése. Javult a közlekedés, sűrítették az autóbusszjáratokat. Az utak elhanyagolt macadán minőségű utak voltak. A Leitner-féle téglagyár ismét termelt a házépítések előmozdítására. Az Andrassy-féle malom községi üzembe helyezésével beindult.

Letenyén, szinte a villanytelep működtetésével egyidőben, a mozi üzemeltetésére is sor került. A mozigépet a szövetkezet vásárolta és üzemeltette. A kiskastélyban alakítottak ki helyiséget vetítés céljára.

1950-ben bevezették a „határsáv” rendszert, amely 1957-ig állt fenn. Következtében csak előzetes engedéllyel utazhattak és tartózkodhattak idegenek a községben. A határ mentén erős katonai védelmi vonalat építettek ki, különösen a mezőgazdasági területeken.

A gazdasági nehézségek mellett is növekedett a magánérs lakásépítés, kezdetét vette az úthálózat korszerűsítése járdaépítés. Szabályozták a Béci-patakot, a községen belül új mederbe terelték. Le-csapolták a mocsaras Zsírosrétet. Fejlesztették a kereskedelmi ellátást, a Földműves szövetkezet boltjai, üzletei kibővültek. A község ipari tevékenységének kezdete is erre az időszakra esik. **1951**-ben megalakult az első Építőipari Szövetkezet, Major István kőművesmester vezetésével. Meghatározó szerepük volt a növekvő lakásépítkezéseknél

Az **1956**-os októberi forradalmi események Letenye életét is felbolygatták. 7. sz. főútvonal Nagykanizsa—országhatár közötti szakaszának korszerűsítése. (1958-1959.) Amellett, hogy portalanított utat kapott a község, a Bajcsy-Zsilinszky és Kossuth út teljes hosszában kialakultak a zöld szigetek és parkírozásra alkalmas területek. Évszázados sártenger helyén, elkészült Letenye főterének aszfaltozása.

A 7-es út egyik fontos gócpontja lassan elveszítette falusias jellegét. A Bajcsy-Zsilinszky és Kossuth utcát csatornázták. A fő utcákra és a főtérre korszerű világítás került.

A Kossuth emlékmű helyet kapott a parkban, megváltozott a benzintöltő helye a főtéren, az apró üzlethelyiségeket felszámolták. **1958**-ban foglalkoztak a strandfürdő iskolaparkban történő megépítésével. A munkálatok a medence kiásával elkezdődtek, de később betemették. Helyén a mai Bajcsy-Zsilinszky úti óvoda épült fel.

Letenyén az 1945 előtti ipar nem említésre méltó, csupán két malom, fűrésztelep és néhány munkást foglalkoztató téglagyár működött. A kisiparos családok száma **1959**-ben már 57 volt.

1961. december 28-án átadták — a II. világháborúban megsérült — új Mura-hidat a forgalomnak, amelyen megindult a teher- és személyforgalom Horvátország és Olaszország irányába. A község fejlesztését továbbra is fontos feladatának tekintette a község vezetése.

1986-ban fogalmazták meg a fejlesztési tervet, amely a várossá válás folyamatát meggyorsítja. Többek között 8 állami bérlakás, 16 lakásos társasház és 54 családi ház készült el. Letenyét — 1989. március 1-i hatállyal — várossá nyilvánította.

Infrastrukturális fejlődése

Szociális otthon: 1938-ban 30 személy befogadására alkalmas szociális otthon létesült a Petőfi utcában. A rászorultakat 6 apáca gondozta. A szeretetház szociális otthonná való átminősítése után fejlesztéseket végeztek. Az első bővítésre 1960-ban került sor, amelynek alapján már 60 idős emberről tudtak gondoskodni. 1980-ra az új épületszárny elkészültével 120-ra növekedett az otthon lakóinak száma. A szociális otthoni feltételeket javította az 1990-ben megszünt csecsemőotthon szociális otthon céljára való felhasználása.

Iskola: A közoktatás terén mérföldkőnek számít, hogy 1929-ben megépült a Kossuth Lajos utcai emeletes elemi iskola, amelyben már tornaterem is helyet kapott. Az oktatás színvonalának emelkedésére utal, hogy 1935-ben 11 volt a tanítók száma. Megszűnt a katolikus elemi hatosztályos népiskola, és létrejött a mindenki számára ingyenes 8 osztályos iskolai oktatás. 1944. október 29-én — a nyilas kormányzat — az iskolai oktatást egy határozattal megszüntette. A tanítás 1945. április 14-én kezdődhetett újra a letenyei iskolában, április 15-én az egyedutai iskolában és május 15-én a zajki iskolában. Letenyén a bolgár kórház miatt az oktatás egyrészt az óvodában, másrészt a plébánia udvarán folyt a tanév végéig. A megnövekedett oktatási feladatot 1948-ban már 13 pedagógus végezte. Egyedután továbbra is kéttanerős I—IV. osztályos iskola működött. A Kossuth utcai iskolaépület mellé, 1952-ben állami beruházásból új, két tantermes iskolát építettek a grófi parkban. Az 1962-es iskolai felújítás során további két tanterem bővítésére is lehetőség nyílt. A tantermek száma 10-re emelkedett, de a zsúfoltság nagy volt. Az 582 tanuló oktatását 21 tanerő látta el 1962-ben. Következő évben — az iskolakörzetesítés során — a kistolmácsi, zajki és murarátkai gyerekek egy része is a letenyei iskolában folytatta általános iskolai tanulmányait. 1960-tól 1964-ig kihelyezett mezőgazdasági szakközépiskola működött. Az egyedutai iskolához tartozott ekkor már egy 1 holdas tangazdaság is faiskolával. Szerveztek a községben iparostanonc-tanfolyamot is.

Gimnázium: 1963-ban már egy, következő évtől két osztállyal megindult a gimnáziumi oktatás. Az új gimnáziumi iskolaépület 1967-ben készült el, és a parkban kapott helyet. A nyolc tantermes, modern

gimnázium létrejöttével az általános iskola zsúfoltsága is csökkent. A 614 általános iskolai és 123 gimnáziumi tanuló oktatását már 47 pedagógus végezte. Egyedután az iskola 1976-ig állt fenn. Tanulói és pedagógusai a Kossuth úti iskolába kerültek. 1978-ban megszüntették a gimnáziumot.

Óvoda: 1936-ban megnyílt 4 óvónővel az első óvoda. Az első óvodát Letenyén 1946-ban létesítették, a volt csendőrlaktanya helyén. Majd ezt követte 1953-ban újabb napközi otthonos óvoda létrehozása a béci pázstorházból. A két helyen működő óvodában 100 gyermek gondozását három óvónő látta el. 1971-től ideiglenes óvoda kialakítása vált lehetővé a volt rendőrség épületében. 1976-ban pedig az Egyedután megszűnt iskola, óvodának történt kialakítása lényegesen enyhítette a kielégítetlen igényeket. A Bajcsy-Zsilinszky úti 100 férőhelyes óvodát 1981. szeptember 26-án avatták fel. Ezzel egyidőben felszámolódott a Kossuth utcai ideiglenes és a Béci utcai óvoda. Az óvodáskorú gyerekek nevelése azóta a Bajcsy-Zsilinszky, a Baross utcai és az egyedutai óvodában folyik.

Közvilágítás, villamosítás: A közvilágítás 1933-ban kezdődött. A Fő téren és a legfontosabb útkereszteződésekben 5 oszlopon helyezték el a lámpatesteket. Az első ötéves terv (1951—1955) időszakára esik több állami feladat megvalósítása. 1952 decemberére befejeződött a község villamosításának átalakítása, mely lehetőséget teremtett az ipari termelés villamosítására. Bővült a közvilágítás 6 km hosszúságban.

Egyesületek: 1926-ban Gyergyák János vezetésével megalakult az első sportkör, amely 1945-ig működött. 1925-ben létrejött a Letenyei Járási Ipartestület majd a Gazdakör, 1931-ben az Országos Stefánia Szövetség helyi csoportja, 1933-ban a Letenyei Frontharcos Főcsoport s a Polgári Lövészegylet, 1935-ben pedig a Katolikus Ifjúsági Egyesület.

Rendőrség: 1990-ben megkezdte működését a rendőrőrs.

Hivatali épületek: A tanácsház rekonstrukciója 1986-ban kezdődött és 1989-ben a házasságkötő terem átadásával befejeződött. 1945 előtt a polgári kaszinó — amely a fogadó emeletén működött — csak a tisztviselők, hivatalnokok számára volt hozzáférhető.

Kultúra: 1945 őszen színházi társulat kezdte meg működését a volt grófi kastély kocsisíjében. 1960 júniusában kezdődött meg az egyedutai művelődési ház építése. 1961-ben felavatták a járási művelődési házat

Egészségügyi ellátás: 1956-ban elkészült az Andrássy-park északi részén a járási szülőotthon. Átadására 1957. december 1-én került sor. Mellé nőgyógyászati szakrendelőt és orvos lakást építettek. Ugyanakkor a park területét és értékét ezzel csökkentették. Az egészségügyi alapellátásban fontos szerepe van a gyógyszerellátásnak, amelyet az 1960. december 15-től a felújított — gyógyszertár végez. Az egészségház új kétszintes, nagyon korszerű intézmény 1969-ben készült el. 1989-ben bővített modern intézményben a tüdőbeteg-gondozáson kívül — helyet kapott valamennyi Letenyén működő szakorvosi ellátás: belgyógyászat, nőgyógyászat, fogászat, röntgen szakrendelés, laboratóriumi vizsgálatok, sportorvosi szakrendelés, gépjármű alkalmassági vizsgálatok, üzemegészségügyi szolgálat, hétvégi orvosi ügyelet és beteggondozás.

Kereskedelem, ipar: A kereskedelmi hálózatban 1959 novemberében nyílt meg az első önkiszolgáló és háztartási bolt. A városiasodó feladatok ellátásához a kereskedelemben is színvonal emelkedés következett be. 1978-ban felépült az élelmiszeripari és háztartási (ABC) áruház, amelyet 10 év tovább bővítettek és korszerűsítettek. 1990-ben impozáns bútorboltot is kialakítottak. 1991-ben a Sütőipari Vállalat által megszüntetett pékség helyett — sütőüzemet hoztak létre a volt cukrászüzem területén.

Közlekedés: A rendes buszközlekedés csak 1927-ben indult meg. Az I. ötéves terv időszakában a községen átvezető 7-es út Bajcsy utcai szakaszát korrigálták, és megépült a Béci-patakon átívelő három közúti híd a Bajcsy-Zsilinszky és a Kossuth utcában, valamint a bonyai majornál.

A postaépület tetszetős, modern épület végül is 1976-ban, az V. ötéves terv első évében került átadásra. Az épületben kapott helyet a MÁVAUT (VOLÁN) autóbusz fogadóállomása. Az állomás napi átmenő forgalma 102 autóbusz (1965-ben csak 35 volt), amely Zalaegerszeg, Lenti, Nagykanizsa, Bázakerettye, Tótszerdahely és Zágráb irányába szállítja az utasokat.

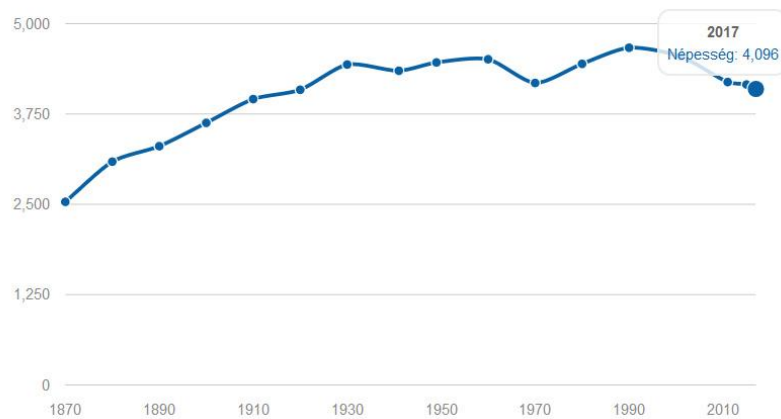
A vidéket elkerülték ugyan a vasútvonalak, de a közúti forgalom mindig jelentős volt. Átszeli a 7-es számú főútvonal, mely bekapcsolja a nemzetközi vérkeringésbe. Letenye 1923-tól fontos közúti határátkelőhely, s ma az ország egyik legjelentősebb délnyugati kapuja.

(Forrás: Kerecsenyi Edit- Tóth Oszkár: Letenye Története, 1992.)

Lakosságszám változása

Letenye utolsó hivatalosan becsült népessége 4096 fő, ami Zala megye népességének 1.48%-a. Népsűrűsége 98 fő/km². Lakások száma 1593, népességet figyelembe véve, ez 2.6 fő per lakás. Letenye területe 4174 hektár (= 41.7 km²).

Letenye népességének alakulása 1870-től 2017 -ig (fő) [\[1\]](#) [\[2\]](#)

A település szerkezeti fejlődése

Letenye településfejlődése az alábbi katonai térképeken követhető nyomon. A település folyamatos növekedése, átalakulása kísérhető figyelemmel.

Első katonai felmérés (1763-1787)

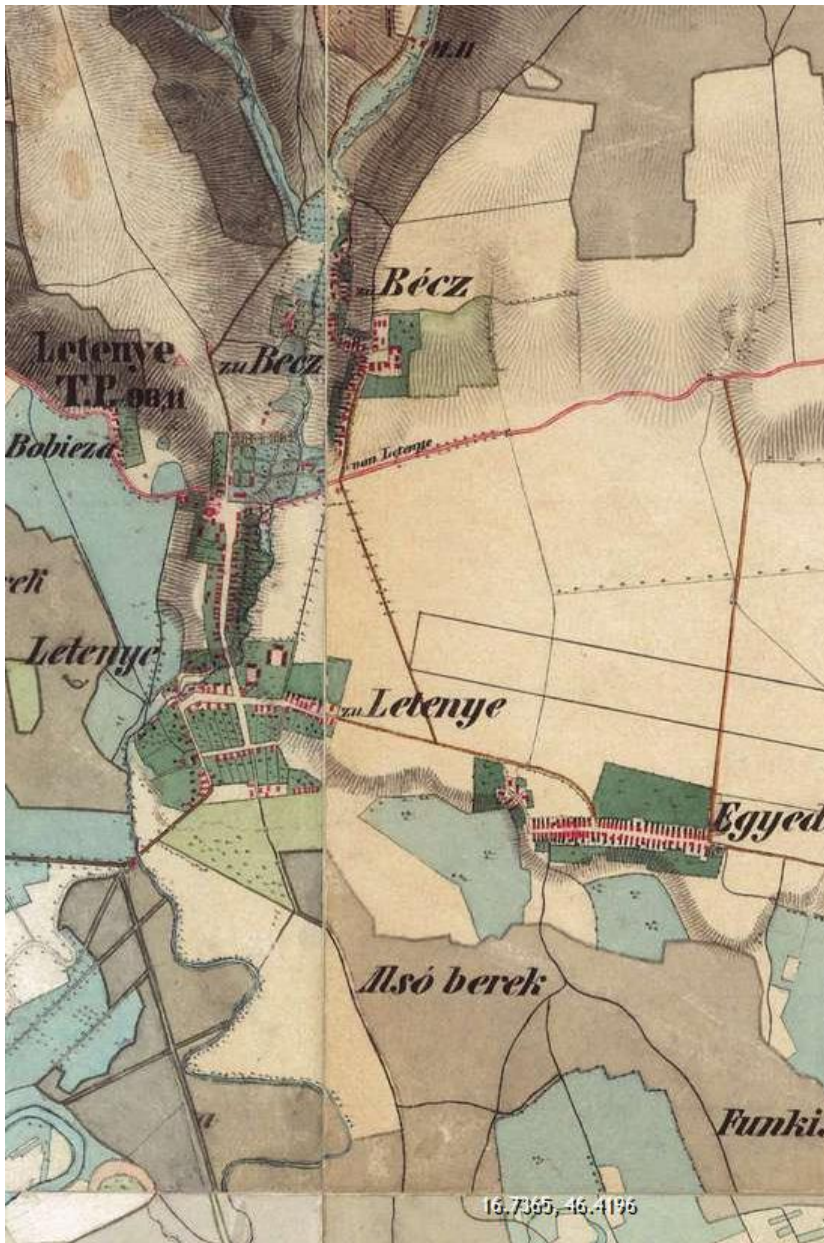
Az 1784-ben közzétett II. József-féle katonai térképen Béc és Egyeduta sűrű erdők ölelésében fekszik. Az előbbi házait szabálytalanul, halmazosan építették, az utóbbi lényegében egytűcs „úti” falu.

Ma is ez a településszerkezet jellemző rá. Letenyétől és Egyedutától délre, irtásokkal szabdalt ártéri erdő mentén hatalmas hurkokat képezve kanyarog a Mura.

Látható a térképen a Szapáryak új kastélya, az évszázadok során többször említett átkelő, a rév és a mellette álló vendégfogadó. Kereszt jelzi a mai „Furgyántér”-en az 1756-ban emelt Szent Flórián-szobrot.

A Bécre vezető úttól délre megnyitották már a közös temetőt. Letenye tekintélyét és fejlődését minden bizonnyal előmozdította, hogy 1785-ben plébániát kapott, melyhez évtizedeken át 5 filia tartozott.

Második katonai felmérés (1806-1869)

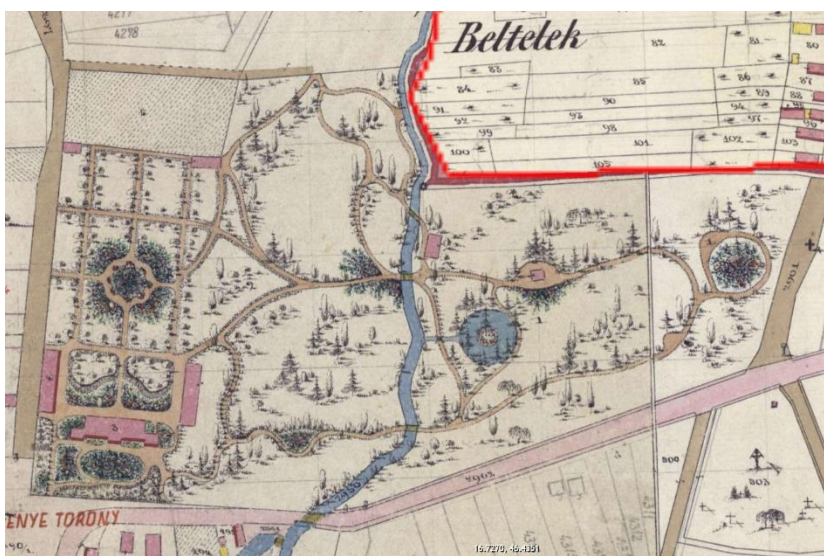
Az agrárkapitalista fejlődés a paraszti gazdálkodáson, az ipar és kereskedelem fejlődésén is nyomon követhető. A parasztság most is elsősorban erdőirtás révén igyekezett növelni szántóit és legelőit 1897-ben tervet dolgoztak ki egy Alsólendva—Nagykanizsa közötti helyi érdekű vasút építésére. Ez Letenyét is érintette volna, de megvalósítása elmaradt.

Továbbra is sok gazda élt fuvarozásból. A rossz közlekedési viszonyok azonban nem mindig tették lehetővé a termények megfelelő időben történő értékesítését.

A település 1864. évi könyvomatatos térképén gonddal tervezett, nagy angolpark övezi a kastélyt.

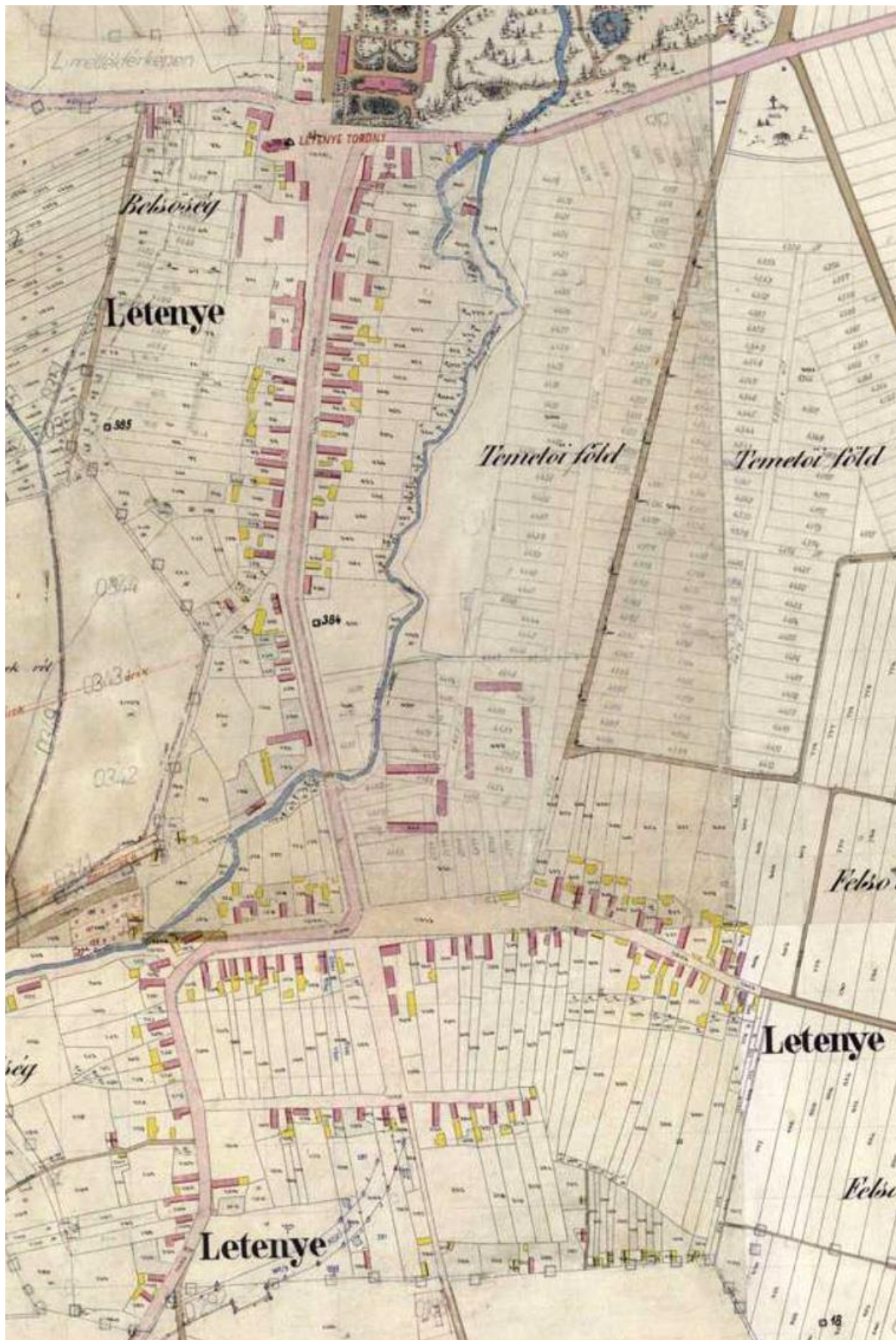
A településrészek, melyek vizsgálata mutatja, hogy az indokolatlanul szabálytalanak hitt település alaprajz főbb elemeit a topográfiai adottságok, mint a patakok vonulata és a domborzat határozták meg és részben ennek köszönheti egyszeri és megismételhetetlen arculatát.

A történeti településszövet megbecsülése során, nem csupán egyes műemléképületek, épületegyüttesek, utcák, terek védelme a fontos cél, hanem az egész épített települési környezet és az őt befogadó táji környezet jellegvédelme.

Kataszteri térképek 1864.

Letenye

Kataszteri térképek 1864., Bécz

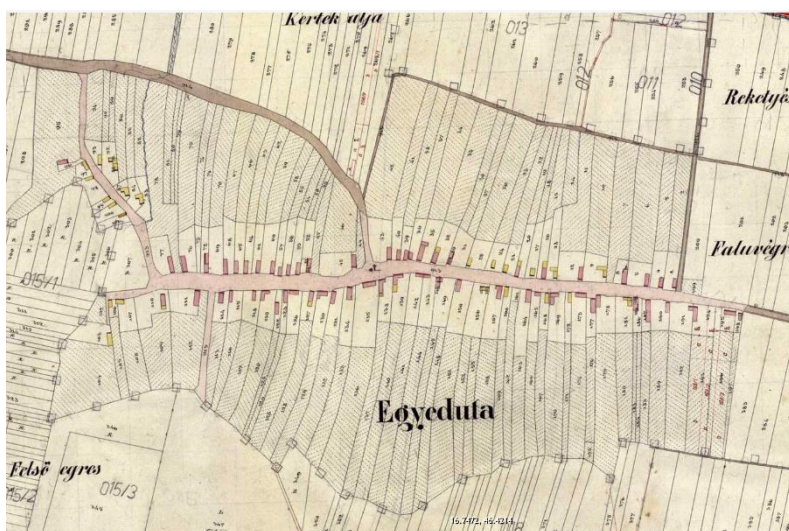

Letenye szerkezetének kialakulásában a természetföldrajzi adottságok – északon a szőlőhegyek, valamint az észak-dél irányú Béci patak – és a közlekedési útvonalak egyaránt alapvető szerepet játszanak. E tényezők alakították ki a halmazos szerkezetű településközpontot, melynek domináns eleme az egykori Andrassy kastély és az azt körülvevő kastélypark.

Bécz településén a telkek út felőli végén áll a hosszanti telekhatárra épült lakóház, beljebb következik a gazdasági udvar a gazdasági épületekkel.

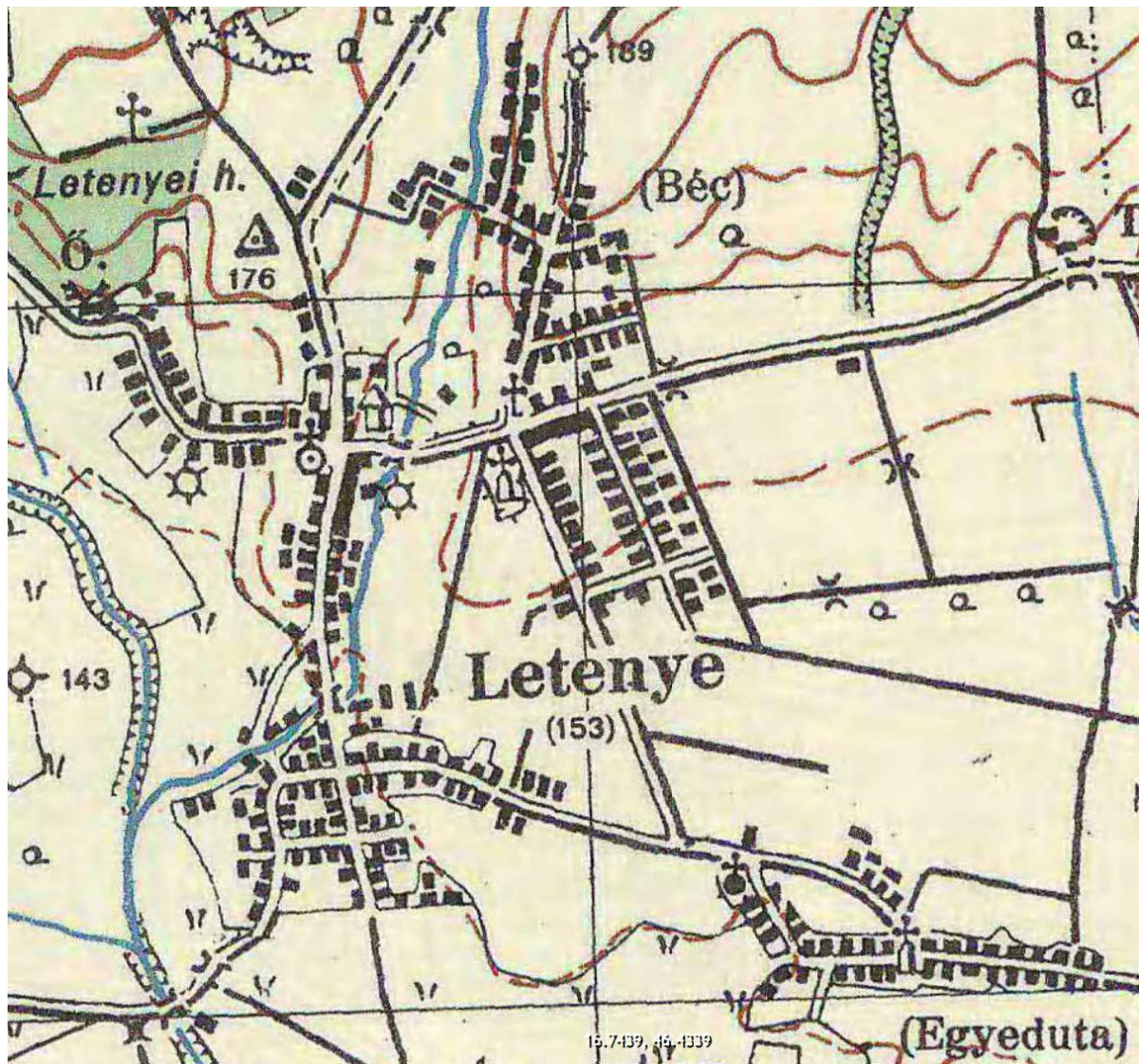
A telkek gazdasági udvarait sok helyen már keresztben álló pajták zárják le.

Az udvart csaknem mindig nagy téglapajta zárta le. Míg a szűk és hosszú telkeken az udvart sokszor idővel egészen a pajtáig beépítették, addig a szélesebbeken – melyek házassági kapcsolat vagy adásvétel révén alakultak ki, esetleg eleve nagy belsőségű volt a telek – a gazdasági objektumokat általában két sorban vagy szétszórta, keresztbefordítva helyezték el.

Kataszteri térképek 1864., Egyeduta

Katonai térkép 1941.

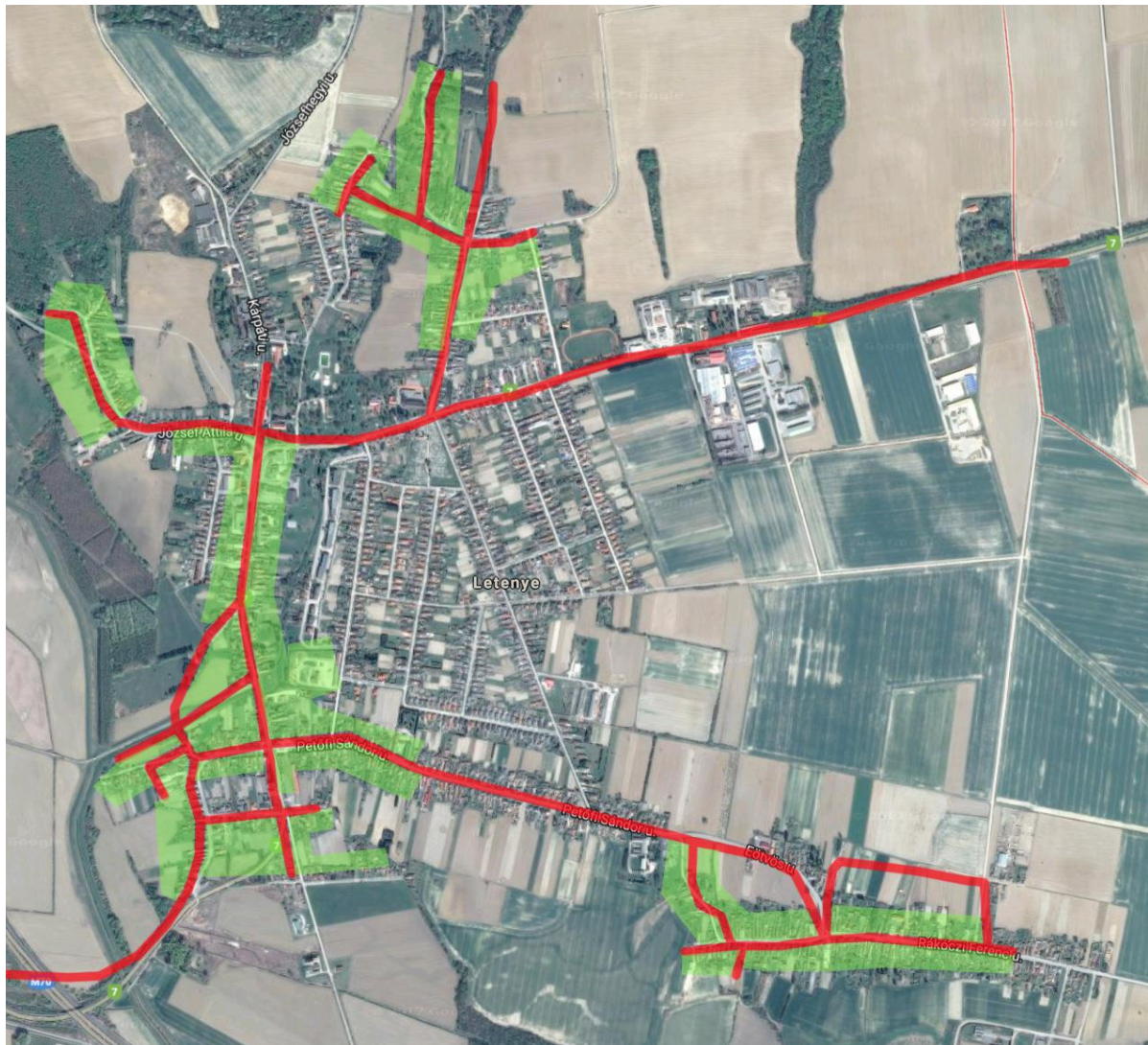
A Béccel egyesült Letenye a külsőségekben is megpróbálta kifejezni székhely voltát. A gazdák igyekeztek mielőbb lebontani apró ablakos, fatalpas, végoromfalas házukat, s ha csak mód nyílt rá, utcafrontos, 3—4 ablakosat építeni. Letenye 1930-ban nyilvántartott 542 házából 351 már téglából épült, bár 117 még fatalpas vagy vályogfalú, 75 pedig nád-, 111. zsúpfedeles volt. 4 emeletes középülettel is büszkélkedhetett már. (Ugyanekkor Egyeduta 200 házából 55 volt még tömés- és vályogfalú, 31 pedig náddal, zsúppal fedett.)

1945 után teljes utcák épültek a volt grófi birtokon. Ilyen a Farkas József, a Zalka Máté, a Sénig Ferenc, a Szent Imre herceg és a Ságvári utca egyik oldala, a Fenyő (Vörös Csillag) utca az Aradi, a Barátság, az Akácfa utca és az Építők útja.

A II. világháború végén még 150 zsúpos tetejű lakóház volt a községben. 1960-ra ezek teljesen eltűntek, új házak kerültek helyükre. A lakásállomány az 1960. évi 1095-ről — 1965-re: 1189-re emelkedett. Az új lakások mindegyikében van villany, 77,6%-os a két és több szobás, 8,6%-os a vízvezetékkel ellátott, 57%-os pedig fürdőszobával ellátott lakás. 178 A lakásállomány 1990-re elérte az 1460-at. A színvonal is javult. 1980—1990 között a magánereből épült házak nagyobb hányada kétszintes, három, vagy többszintes lakás. Elkezdődött a tömbházak építkezése is. 1964-ben az épülő társasházak

részére a Kárpáti utcában sajátítottak ki először területet. Itt egymás után készült el 3 db kétszintes ház, megváltoztatva az utca képét. Ezt követően 1966-ban a Fenyő (Vörös csillag) utcában OTP társasház lakótelep építése kezdődött el. 1967-ben a régi vásártér lakóteleppé alakítása volt a cél, ahol szintén 4 db, egyenként 10 lakásos, kétszintes lakóházat építettek (KISZ-lakótelep). 1965-ben a Bajcsy-Zsilinszky út elején (volt grófi fűrésztelep) indult meg az állami lakásépítés. 1971-ig 3 db ötszintes, 13 lakásos, tömbház készült el. A lakások jó ivóvízzel való ellátására 1963-ban megalakult a törpevízmű társulás.

1986-ban fogalmazták meg a fejlesztési tervet, amely a várossá válás folyamatát meggyorsítja. Többek között 8 állami bérlakás, 16 lakásos társasház és 54 családi ház készült el.

A fenti térképen a harmadik katonai felmérésen (1869) lakott területekként jelölt településrész (zölddel) és az akkori utcahálózat (piros) látható a jelenlegi településszerkezettel összevetve.

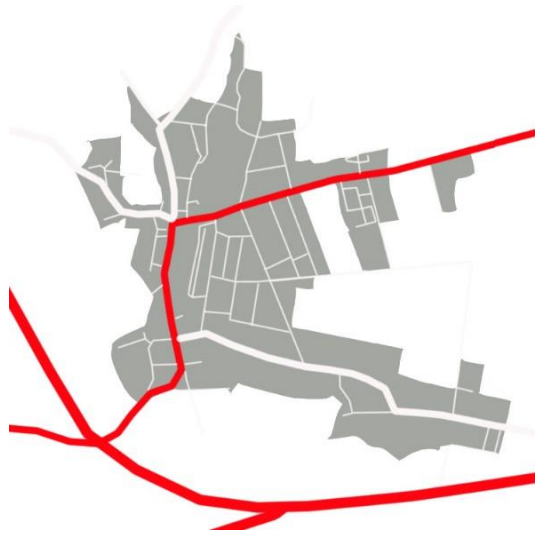
Az elmúlt időszak fejlődése nyomán habár a településrészek, Béc és Egyeduta, mint fogalom megmaradtak, szerkezetük mégis egybefonódott Letenyével. Erőteljes fejlődés figyelhető meg a keleti településrészekben, valamint a 7-es főútvonal mentén.

Utcahálózatuk a hagyományos vonalvezetést a történelmi részekben megtartották. Az újonnan települt utcák már a derékszögű vonalzó nyomait viselik magukon, míg a történelmi utcarészek a domborzatra és vízrajzra jóval érzékenyebben, lágyan hajlanak.

2.2 Általános településkép, település sziluett

Utcaképek

A környék településeibe vezető utak mentén – különösen Tótszerdahely irányában (Egyeduta) – alakult ki elsődlegesen a nagytelkes lakóterület, mely azután a központtól délkeleti irányban, valamint a 7-es számú út mentén sűrűsödött, illetve kiterjedt, szabályos derékszögű utcarendszert alkotva. Az 1970-es, 80-as évek eredménye a Béci patak menti többszintes lakóterület, mely tovább színesítette a lakásválasztékot. Letenye központjának fejlesztése különösen az utóbbi 20 évben volt jelentős, mind az alapfokú, mind a környező térséget is kiszolgáló intézmények jöttek létre, melyek mennyiségi és minőségi szempontból is jelentős előrelépést biztosítottak a településnek a városiasodás útján.

Légifotók

A településre a hagyományos fésűs beépítés volt a jellemző, melyet a hatvan- hetvenes években megjelenő, az „ajánlott tervek” alapján épült, sok helyen szorosan egymás mellé települt épületek ahol már szinte túlfeszítik az épület korábbi szerkezetének kereteit. Az oldalhatáron álló telepítés egységesen jellemző. Az egyes időszakokban épült épületek jellemzően azonos előkertet tartanak.

Külterületi látképek

Az itt élők életét, a helyi gazdálkodást alapvetően minden korszakban meghatározta a mezőgazdaság, a szőlőművelés.

Az Öreg-hegyről körbetekintve szép kilátás nyílik a Mura- és a Dráva-völgyre.

A zalai szőlőkultúra tekintetében kitüntetett hely, mivel az egyik legnagyobb kiterjedésű, nagy hagyományokkal büszkélkedő szőlőterületei találhatóak a város határában.

Település sziluett

A település a domborzati sajátosságoknak köszönhetően csak nagyobb távolságból látszik egyben. A településen belül a folyamatos feltárulás a jellemző, melynek kiemelkedő pontja a templomtornyok, melyek egyúttal jelzik is a településrészek központját.

2.3. A település sajátosságai, karaktere, jellemző részletek bemutatása

Településkép, arculati jellemzők bemutatása

A város több eltérő korú és morfológiájú településrészből áll, sőt a területfelhasználás dominanciája alapján is jellegzetes részekre osztható.

Az építészeti arculat átalakulásában az elemi károk (tűzvészek, árvizek) és a háborúk (elnéptelenedést követő telepítések) is igen jelentős szerepet játszottak.

A 19. század derekáig építészetét a mezőgazdálkodási jelleg határozta meg. Hagyományos oldalhatáros (fésűs) beépítése, amelyből fakadóan az épületek ormfalakkal fordultak az utca felé. A keskeny telket jól kihasználó, eredendően mezőgazdasági jelegű oldalhatáros beépítés.

Mind az úri, polgári és parasztpolgári építészetben stílusjellegek jelennek meg, a tulajdonosok javuló társadalmi-gazdasági lehetőségeihez mérten. Megfigyelhető romantikus, eklektikus, historizáló, szecessziós stílusjegyek követése.

A sajátos, változatos díszítőművészet mezővárosi építészetet mutatósabbá, rangosabbá tette. Ez a századvégre még színesebbé, stílusosabbá válik, mégis megőrzi a mezővárosi építkezés hagyományait is.

A 19. század második felében a polgárosodást a legrangosabb utcák zárt sorúsodása, a városközpont épületeinek emeletesedése jelzi. A 19. század végén és különösen a századfordulón, majd a 20. század meghatározó időszakaiban a gazdasági prosperitást a magánépítkezések mellett nagymérvű középítkezések jellemzik: városháza-, iskola-, kórház-, kisdudóvó- és kaszárnyaépítés, pénzügyi és kereskedelmi létesítmények. Korszerű, többszintes lakástömbök, egyházi vagy világi bérházak épülnek.

Lakóépületek homlokzatképzése

Letenye klasszikus megjelenésű polgári épületei és részletei:

Hagyományos épülettípusok homlokzatképzése:

Az oromfalas „parasztházak” –ra jellemző, hogy a homlokzati timpanonok két kis padlásablak melletti vakolatdíszítmények, keretezések jelennek meg.

Az orommezőt a homlokzat alsó részétől egyszerű ívsoros vakolatpárkánnyal választották el. Az utcai homlokzaton levő ablakok festett vakolatkeretesk vagy sok esetben szemöldökpárkánnyal szegettek. A sarkokon vakolatlizénával, vakolatdísszel vagy csupán keretező festéssel ellátottak.

Buszmegállók:

A közterületi utcabútorok, buszmegállók a település egészét nézve nem mutatnak egységes képet sem anyaghasználatukat, sem formavilágukat tekintve. Állandó karbantartásuk, környezetük rendezése megoldott, de fejlesztése ütemezendő.

A buszmegállók emblematikus elemei is lehetnek egy településnek, további települést erősítő információt hordozhatnak az adott helyről. Javasoljuk, hogy a későbbi felújítások során a buszmegállókat egy, a településre jellemző formavilág szerint kerüljenek telepítésre, mégis a városias hangulatot erősítve.

Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a plakátok elhelyezése a buszmegállók területén hirdetőoszlopra, kisebb méretű, illeszkedő hirdető táblára kerüljön a buszmegálló építményétől függetlenül elhelyezve.

Hulladékgyűjtő szigetek:

Szelektív hulladékgyűjtő szigetek elhelyezésére megfelelő módon került sor. Javasolt ezek rendezett, gépjárművel is könnyen megközelíthető telepítése, növényzettel való két illetve három oldali takarása, mely így az utcaképben minimálisan jelenik meg zavaróan.

Egyéb műszaki létesítmények:

A településképet nagymértékben befolyásolják azok a műszaki létesítmények, melyek a település működéséhez elengedhetetlenek, azonban jellemzően közterületen elhelyezve a vizuális környezetre jelentős hatásuk van.

A legjellemzőbb ilyen létesítmények a transzformátorok, átemelők, hidak és az előzőekben említett buszvárók és hulladékgyűjtők.

Ezekre rendszerint egyedileg, az adott helyen lehetne településképi szempontú javaslatot tenni, pl növényzet, takaró sövény, anyaghasználat.

Letenyén több műszaki híd található a vízfolyások, patakon átívelve. Azonban ezeknek műszaki szerepükön túl esztétikai jelentőségük nincsen. Megjelenésükben a védőkori állapotok, illetve esetleges növényesítése kaphat érvényt.

Kerítések, kertek:

Letenye kerítésformái, mint ahogyan épületállománya is változatos. A régebbi településrészekben, a beton lábazatok, fém kerítésoszlopokkal és fém vagy fa kerítésmezőkkel, áttört kivitelben a jellemzőbbek.

Addig az újabb településrészekben a falazott oszlopos, tömör lábazatos kerítések az elterjedtek. Gyakoribb a fém kerítésmező, de sok helyen fa kerítéselemekkel is találkozunk.

Célszerű az egységes utcakép megőrzése érdekében szigorúbb előírást tenni a kerítések formai kialakítását illetve elhelyezését tekintve.

Utcák parkosítása

A település parkosítása példaértékű.

A közterületek szépen parkosítottak, kiemelten kezelve a belváros területét. Fejlett kétszintű növényállomány színesíti az utcaképet (sövények, díszfák).

A fajtaválasztása illeszkedik a település léptékéhez, egyedi arculatot adnak az adott utcaszakasz-
nak, látványilag összefogják azt.

A fásítási program további folytatása mindenképp támogatandó és a település egész területére
való kiterjesztése javasolt.

A település rendelkezik olyan tájképi és természeti adottságokkal melyek fokozott figyelmet és vé-
delmet igényelnek. Ennek jelentősége nem csak településképi szempontból, hanem természet, kör-
nyezetvédelmi, idegenforgalmi, kulturális örökség szempontjából is fontosak. Védett a kastélyhoz
tartozó kastély-park.

A település parkjainak száma és kiterjedése a lakónépeség arányához képest megfelelő nagyságú, azonban minőségük folyamatosan javítandó. Az utcaképek javításában az eddigi fásítási programok kedvező eredménnyel jártak, e tevékenységet lehetőség szerint valamennyi utcára ki kell terjeszteni.

A város külön értéke az Andrássy kastély körüli őspark, melynek rehabilitációja a közeljövő feladatának tekintendő. A park közvetlen környezetében található a városi strand- és termálfürdő, így a térség kiváló adottságú rekreációs területet eredményez, a helyi közösség kikapcsolódását segíti, sportolásra és szórakozásra nyújt lehetőséget.

Reklámok, hirdető berendezések, kereskedelmi célú reklámok és épületek

A Letenyei kistérség gazdaságában igen jelentős szereppel bír a kereskedelem. A rendszerváltás után a helyi gazdaság korábbi rendszere szétesett, komoly válság bontakozott ki, amely csak azért nem mélyült el igazán, mert a jugoszláv polgárháború hatására fellendült a horvát bevásárlóturizmus. Különösen Letenye város gazdasága települt a horvát turistákra, igen nagy számban jöttek létre élelmiszeripari- és ruházati cikket forgalmazó vállalkozások. Ma ennek volumene jelentős mértékben lecsökkent, így a teljes szerkezeti átalakulás elkerülhetetlen az ingatlanok hasznosítása tekintetében.

A kereskedelmi palettán belül kevés a nívós étterem és szórakozóhely. Ennek elsősorban a helyi fizetőképes kereslet szűkössége az oka.

Településképi szempontból jelentős méretű használaton kívüli és használatban lévő kereskedelmi és ipari épületállományának minősége jelenleg a meggyengült keresletet tükrözi, fejlesztése, megjelenésének egységesítése mindenképp pozitív hatással lenne Letenye arculatára nézve.

Javasolt a használaton kívüli, működési engedéllyel nem rendelkező, esetlegesen értékesítés alatt álló ingatlanokról minden jellegű hirdető felület és berendezés eltávolítása.

A település központjában kiemelt figyelemmel kell lenni a reklámfelületek méretére és minőségére, az egységes, nem zavaró megjelenés érdekében.

Természetesen minőségi megjelenésű szolgáltatásokra is szép számmal találunk példát:

Intézmények, közfunkciót ellátó településképet meghatározó épületek

Letenyei Andrásy Gyula Általános Iskola- Letenye, Bajcsy-Zs. u. 2.

Letenyei Hóvirág Óvoda- Letenye, Bajcsy-Zs. u. 2.

Letenyi Alapfokú Művészeti Iskola- 8868 Letenye, Arany J. u. 2.

Óvoda- Letenye, Eötvös utca 5.

Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár- Letenye, Szabadság tér 15.

Letenye Egészségház-

Letenyi Család- és Gyermekjóléti Központ- 8868 Letenye, Szabadság tér 7.

Kolping Idősek Ápoló Gondozó Otthona Letenye- Petőfi Sándor utca 40.

Polgármesteri Hivatal- Letenye, Kossuth L. u. 10.

Egyéb arculati adottságok

Strand és Termálfürdő

A Szapáry-kastély ősparkjának öreg tölgyei és vérbükkjei alatt, a kastélypark mellett található a Letenyi Strand és Termálfürdő. A három hektárnyi zöldterületen a medencék mellett kemping, röplabda és strandfoci pálya is található.

Az 50 °C-os kalcium-magnézium-hidrogén-karbonátos termálvízre épült fel a 33 m x 20 m-es nagymedence, a kör alakú, UV szűrős napvitorlával, árnyékolókkal ellátott gyermekmedence, és a – szintén napvitorlával védett - ülő- és tanmedence.

Zalai Borút

Itt, az ország dél-nyugati felében, Zala megyében, dombok és völgyek között szőlőhegyeket találunk, a dombéleken pedig pincék követik egymást. A vidéken már több évszázada magas színvonalú szőlő- és bortermelés folyik, az itt lévő szőlőhegyek barátságossá, vonzóvá teszik e tájat. Zala megye földrajzi adottságainak köszönhetően ma is illatos, friss fehér borok hazája e vidék. Leginkább fehérbortermő területről lévén szó, jellemző fajta az olaszrizling, a rizling-szilváni és a szürkebarát. A város északi határánál található a szőlőhegyek, így az Öreg-hegy, a Béci-hegy, a

Kurta-hegy és Kecsehát. A szőlőhegyen található egy faborona pince, amely a túrázók egyik kedvenc állomása. Az Öreg-hegyen lévő pincemúzeum fontos értéke a városnak. Innen körbetekintve szép kilátás nyílik a Mura- és a Dráva-völgyre. Letenye szőlőhegyei a Zalai Borút részei.

A Zalai borvidék egy része Letenye és Zajk között, összefüggő szőlőterületként terül el. Ezt a területet a még fellelhető népi építészeti elemek miatt is érdemes felkeresni, hisz számos boronapincét találunk.

Mura-menti Napok

Többnapos fesztivált. Programjában népdal- és néptáncfesztivál, gasztronómiai és tájbor-bemutatók, fűvősfesztivál, sportesemények, reneszánsz vásári sokadalom és helytörténeti bemutatók szerepelnek.

Mura-hídi vásár

Rövidebb múltra tekint vissza Letenye és horvát testvértelepülése, Perlak (Prelog) közös rendezvénye, a régi Mura-híd két oldalán megtartott kétnapos vásár a környező települések termelőinek és kézműveseinek bemutatkozásával, kulturális és gasztronómiai programokkal színesítve.

A két ország közötti határátkelő meg az autópálya elkészülte után is egyfajta összekötő kapocs Horvátország és Magyarország között, ezért is kezdeményezte, hogy testvértelepülésükkel, Perlakkal (Prelog) közösen a helyi termékeket, kézművességet és kultúrát népszerűsítő vásárt rendezzenek, melynek helyszíne a határfolyó Mura hídjának két oldala. A Mura Hídi Vásáron magyar részről a térség számos településének termelői, iparosai, művészei vesznek részt.

Örökségünk

3.1. Meghatározó építészeti és épített értékek

3.1.1. Műemléki védettségű épített értékek, régészeti lelőhelyek

Letenyén három országos műemlékvédelem alatt álló épület található, melyek az alábbiak.

3.1.1.1. Aranybárány-fogadó (Műemlékszám: 6356)

Szabadság tér 1., hrsz.: 395/3

késő barokk, 1800 körül

Település központjában, szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes épület. Hosszabbik szárnyán csonka kontyolt, rövidebbik szárnyán kontyolt nyereg-tető. Rövidebb szárnya K-i végéhez, négyzetes alaprajzú, újonnan épült, földszintes toldalék kapcsolódik. Az É–D-i szárny K-i, udvari homlokzatának tengelyében, kosárirves kapu. A hosszabbik szárny földszinti helyiségei boltozottak, a rövidebb szárny síkmennyezetes. Eredetileg egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, részben átalakítva. Épült 1800 körül.

3.1.1.2. Szapáry-Andrássy-kastély (Műemlékszám: 6354)

Szabadság tér 4., hrsz.: 1459

historizáló, 19. század második fele

Település központjában, parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyereg-tetős épület. D-i homlokzata előtt timpanonnal lezárt középrizalit, előtte oszloppárokra támaszkodó öntöttvas korlátos erkély. Az épület DK-i és DNY-i sarkához négyzetes alaprajzú, földszintes, lapostetős toldalékok csatlakoznak, tetejükön falazott, sarkain vázadíszes mellvédű terrasszal. A földszint kétraktusos, középfolyosós elrendezésű, helyiségei csehsüveg boltozatosak. Az emeleten

részben átalakított alaprajzi rendszer, síkmennyezetes terekkel. Az emeletre háromkarú, boltozott fölépcsőház vezet. Falkép: historizáló díszítőfestés maradványai az emeleten, 19. század vége. Építette Szapáry Péter 1760-as években. 1830 körül házasság révén az Andrássy család birtokába került. Az épületet gróf Andrássy Károly klasszicista stílusban átalakította. A 19. század második felében historizáló stílusban építették át. Jelenleg művelődési ház. Az egykori kastélyparkban: Kossuth emlékoszlop, 1894; a kastélytól ÉNy-ra, az utcavonalon, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt mel-léképület; a kastélytól ÉK-re tizenkétszög alaprajzú könyvtárepület (1986).

3.1.1.3. Római katolikus templom (Szenháromság)
Műemlékszám: 6357
Szabadság tér 13., hrsz.: 1290
barokk, 1765

Szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó emeletes sekrestye-oratóriummal. A K-i homlokzat oldaltengelyeiben lévő félköríves záródású fülkékben az egykor itt lévő apostolszobrok másolatai. Az eredeti szobrok a kastélyban (trsz. 6354) találhatóak. Csehsüveg boltozatos hajó, szentély és sekrestye, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: a hajóban, 1960-as évek (Závory Zoltán). Berendezés: főoltár, oltárkép, 1792; két mellékoltár, az egyikben későbbi Jézus Szíve-szobor, szószék, 18. század második fele. Építtette Szapáry Péter 1765-ben.

Kastélypark

A park élőfa gyűjteménye jelentős annak ellenére, hogy a háborús időkben komoly veszteséget szenvedett.

A park igazi csodája a könyvtár szomszédságában egy famatu-
zsálem, a becslések szerint öt-
száz éves platán. A mérések
szerint húsz méter magára
nőtt, s a koronájának átmérője
meghaladja a 36 métert. A fa
törzsének körméret 615 centi-
méter.

Platánfa

Kiemelkedő értéke a kastély mögött elhelyezkedő 550 cm törzskörméretű 400 éves és mintegy 30 m-es koronaátmérővel rendelkező gigantikus méretű platánfája (2010-ben az Év fája Magyarországon), valamint a strandfürdő területén található 150 éves tölgyfák.

A településen található további országos védettségű terület is, melyek jogszabály alapján védettek.

3.1.2. Helyi védettségű és védelemre érdemes értékek

Könyvtár

Letenyén az 1950-ben megalakult könyvtár alapját a volt Iparoskör és a Polgári Kaszinó megmaradt könyvállománya - több mint 700 kötet - képezte. 1970-ig járási könyvtárként működött, 1980-tól a Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár, mint integrált intézmény funkcionál. A város vezetése a 80-as évek végén új könyvtár építésében gondolkodott, az épület átadására 1993-ban került sor a Szapáry-kastélyparkban. Az elkészült könyvtár a Makovecz Imre által képviselt organikus építészet remeke. A létesítmény tizenkét szögletes, fából, kőből és üvegből készült pavilon, faszindelyes fedéssel. A könyvtárat azonban nem Makovecz Imre tervezete, hanem a MAKONA tervezőiroda építésze Nagy Ervin. Kiemelkedő magyar építész kiemelkedő munkája kapott helyet ezáltal a kastélyparkban.

Nagy Ervin alternatív Kossuth-díjas építész, az organikus építészet jeles képviselője, volt országos fő-építész. 2014-ben a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozatával tüntették ki. A Magyar Művészetért Díjat 2003-ban, a Magyar Művészeti Akadémia aranyérmét 2004-ben kapta meg.

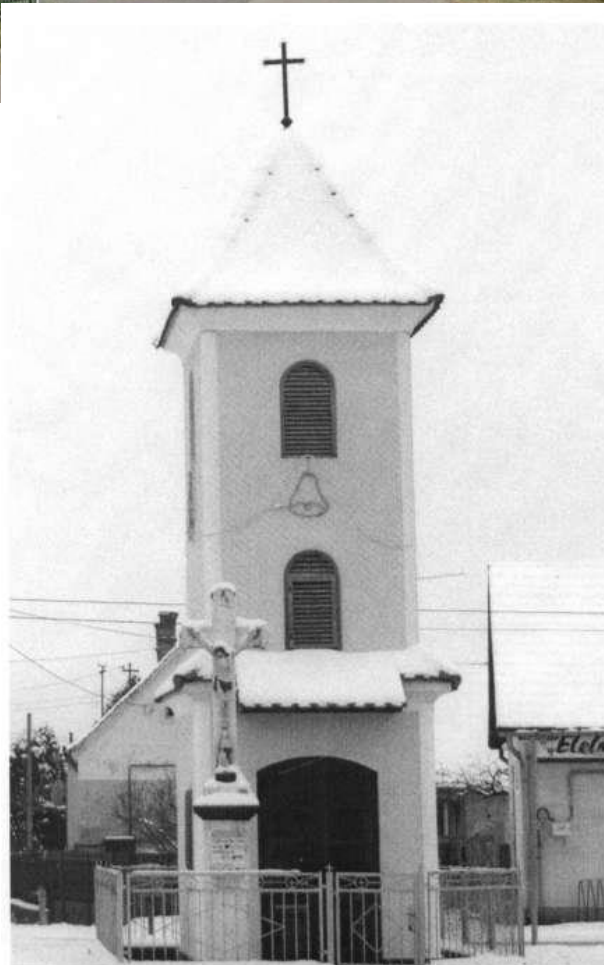

Az évek során bebizonyosodott, hogy a könyvtár megfelel a használók által támasztott követelményeknek; nemcsak megtartotta, hanem növelte is kultúráközvetítő szerepét a település életében, s mint építészeti remekmű is nagyon sok egyéni és csoportos érdeklődőt vonz. Az új könyvtár épületében olyan elképzelések váltak valóra, melyek kibővítették az ún. hagyományos könyvtári tevékenységet. Az ismeretterjesztő előadások, irodalmi estek, hagyományőrző foglalkozások mellett fontos szerepet játszanak a jelentős évfordulókhoz kap-

csolódó rendezvények, kiállítások.

Egyedutai kápolna

Szent Antal kápolna Letenye - Egyeduta nevű városrészén.

Pincék

Helyi védelemre is mindenképpen indokoltak, a településen található régi, jellegzetes parasztházak a település nyugati részén elhelyezkedő hegyhátak, melyek táji és természeti értékeinek felmérése, és helyi intézkedések megtétele azok gondozására és értékeinek megóvásaira fontos feladat.

A szőlőhegyek 100—150 éves boronapincéi a népi építkezés értékes emlékeit képezték. A préházakban gyakran vésett faragásokkal díszített, hatalmas főfájú, farsós présekkel sajtolták ki a szőlő levét. Sajnos alig maradt fenn belőlük.

A legrégebbiek még boronafalúak vagy favázás szerkezetűek: „karó közé rakott vagy sövényfalazatúak” voltak. Ezeket pelyvás sárral betapasztották, majd fehérre meszelték. Akik nem tudtak alkalmas fához jutni, döngölt agyagból tömésfalú házakat építettek.

Öreghegyi boronapince

Az öreghegyi szőlőhegyen található nádtetős, faszervezetű boronapincét tizenöt évvel ezelőtt állította helyre az egyesület. Aztán a második ütemben, 2006-ban a ház előtt beállókát létesítettek, melyek a zalai borúton megfáradt turistáknak adnak pihenési lehetőséget.

Lakóházak

Letenye építészeti karaktere a település folyamatos infrastrukturális és gazdasági fejlődésének „köszönhetően” napjainkra teljesen átalakult. A történetiséget az eredeti településszövetbe és táji környezetbe helyezett mai épületek jelentik. Csekély számban maradt meg a hagyományos népi építészet elemét magán viselő lakó illetve gazdasági épület eredetinek mondható formájában. A települést a vegyes utcakép jellemzi, színes stílusú épületállománnyal rendelkezik.

Évtizedeken át a hagyományos téglaházakat is oromfalasra építették, ám a ház három helyiségébe ekkor már a konyhából leválasztott előszobából léptek be. Gyakran került a bejárat elé egy kis oszlopokkal alátámasztott „kódisállás”. A telkek végét keresztben lezáró istálló és pajta ugyancsak favázasszerkezettel és nádazott fedéllel épült. A beltelek végén, az istállón és pajtán túl húzódott a „telek”. Itt volt a pajtáskert, a konyhakert, helyenként kis gyümölcsös és az átlag 5 lépés széles, 80—100 lépés hosszú kenderföld.

Hagyományos épülettömegek és nyílaskiosztással. Oromfalon kettő, lőrösszerű nyílással. Fedése cserépfedés, telepítése az utcavonalon.

Vallási és egyéb emlékek (keresztek, haranglábak, szobrok)

Jellemzőek az 1800-as évek végén, 1900-as évek elején állított feszületek, melyek a vallási hagyományok legszebb példái, hisz általában a helyben élő családokhoz, és azok családtörténeti eseményéhez kötődik. Anyagukat tekintve jellemző a kő, illetve a műkő. A kereszteket időnként tetővel borították. Ma már nem dönthető el, hogy a tető nélküli keresztek eredetileg is így álltak-e, vagy az évek folyamán tűnt el a "disz". A tető lehetett deszka-, zindely- vagy bádogtető. 20-25 cm széles, hossza pedig a kereszt szárainak hosszától függően 1,5-2 méter. Ismertek a csúcsos, félköríves tetők és ezek változatai kúp alakú, esetleg félköríves tetők és ezek változatai. A bádogtető

lehetőséget nyújtott a bádogos mesternek, hogy szakmai ügyességét megmutassa, ezért elég ritka a minden disz nélküli, egyszerű félköríves tető. Ezek a díszítések részben ornamentális jellegűek és magához a lemezhez kapcsolódnak, másrészt azonban figurálisak és a kereszt szárain található faragott díszítéseket ismétlik, időnként bővítik. Néhol pléhcsengettyűket akasztottak a bádogtetőre, a gonosz elűzése céljából. A kápolnák mellé, sőt nemegyszer saját házuk, portájuk elé a módos gazdák díszes kőkeresztet állítottak. Közterületen kerítéssel körbevéve, melyek eredeti formájukban megőrizve szintén megőrizendő elemei a településnek.

Szobrok, emlékművek:

Felszabadulási emlékmű- Szabolcs Péter 1972.

Ez a Hősi emlékműként is ismert alkotás Szabolcs Péter első köztéri szobra. A katolikus templommal szemben a fák alatt, a Bajcsy-Zsilinszky-József Attila-Kossuth Lajos u. kereszteződésében, a Szapáry-kastély parkjában lépcsős emelvényre állított hasáb alakú magas posztamentumra egy ég felé nyújtózó kitért karú, fiatal férfi alakot ábrázol. A beton építményt eredetileg alacsony hátfalnak támaszkodó virágládák sora zárta. Az emlékműről eltűntek a feliratok, L alakú halvány nyomuk még kivehető az oszlop jobb oldalán.

I. világháborús emlékmű- Füredi Richárd, Árvay József (építész), 1925.

A Pro Patria 1914-18 feliratú emlékmű három település hősi halált halt lakosainak állít emléket a Fő téren. A fegyverére támaszkodó katona lépcsőzetes talapzaton áll. A felfelé keskenyedő masszív posztamentumra a községek halottainak a névsorát vésték. A kissé megkopott listák balról Béc, elől Letenye, jobbról Egyeduta hőseit sorolják fel.

Kossuth Lajos mellszobra- Pataky Béla, 1998.

Letenye város önkormányzata előtti kis parkban, parkoló a szobor közelében. A szobrot Nagykanizsa Városvédő Egyesülete ajándékozta Letenye lakosságának.

Anya gyermekével- Ivan Cikac, 1990.

A kastélyparkban újra festésre, ápolásra kerültek az 1990-ben Ivan és Josip Cikac horvátországi fafaragók által alkotott A tanító és Anya gyermekével című köztéri faszobrok. A varazsdi művészek keze nyomát több alkotás is őrzi a városban. Munkájuk elismeréseképpen az apa-fia alkotópáros 2003-ban Letenye Város Díszpolgára kitüntető címet kapta.

A tanító- Ivan Cikac, Josip Cikac, 1990.

A horvátországi fafaragók köztéri szobra a XVIII. században épült, majd 1820-ban klasszicista stílusban átalakított Szapáry-kastély parkjában található. A kastély, mely Andrássy-kastélyként is ismeretes, 1950-től a művelődési háznak ad helyet.

Olvasó nő- Ivan Cikac, 1994.

Fa talapzaton ülő könyvet olvasó nő faszobra.

Kossuth emlékoszlop

A kastélyparkban látható az 1894-ben emelt Kossuth emlékoszlop.

3.2. Természeti- és táji értékek

Területe természetföldrajzi szempontból két, egymástól jól elkülöníthető egységre bontható. Az egyik a Murának és mellékvízeinek (Béci patak, stb.) fluviális, akkumulációs síksága, másik pedig a tőle északra elhelyezkedő Zalai dombság.

A felszín alakulásában a Mura — amely ezen a szakaszon határfolyó is — jelentős szerepet játszott. A vele szomszédos, áradásoknak kitett terület szántóföldi művelésre ma sem alkalmas. A folyó szabályozásának eredményeként a határ déli része legelőként, rétként, szántóként hasznosítható. Északról erdőkkel és szőlőkkel betelepített dombvonulatok tagolják, amely a Zalai- dombság részét képezi. A Julian-hegy, Öreghegy, Kecsehát, Béci-hegy vízmosásokkal kísért vonulatai szemet gyönyörködtető látványt nyújtanak. A határ keleti részén lankás szántók vannak. A települést észak—dél irányban a Murába ömlő Béci-patak szeli át.

A nagy tölgyesek, bükkösök és ártéri erdők kiirtásáig jól jövedelmezett és hasznot hajtott az erdei legeltetés és a makkoltatás. A rétgazdálkodás és a szarvasmarhatartás Egyedután és Letenyén volt a legjelentősebb.

Talaja általában közép-kötött agyag. Az árterületen löszös, jó termőföld is található. Savanyú, erdőségi talaj csak a terület kisebb részén akad. Ez helyenként a sok csapadéktól kilúgozott, mészhányos.

A település határában mindig jelentős volt a szőlőművelés. A lakosság kevés földjén főleg gabonát, kukoricát és burgonyát termelt. Az állattartásra, hosszú időn át a sertés- és szarvasmarha-tenyésztés volt jellemző.

A nyílt Murán és a holtágakban sok nincstelen halászott. E nagy tudást, tapasztalatot igénylő tevékenység egyik utolsó mestere Tóth András volt. Egyes helyeken, pl. a „Homoköntés”-en néhányan aranymosással foglalkoztak nem is sikertelenül. Egy Letenyéről származó aranymosó padot és „zsétert” a keszthelyi múzeum őriz.

4. Településképi szempontból meghatározó területek

Eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatása

Letenyén nyolc különböző területi karaktert állapítottunk meg, ezek az alábbiak:

Területek lehatárolása:

1. kertes családi házas terület
2. kisvárosias terület
3. gazdasági,- ipari terület
4. rekreációs terület
5. temető terület
6. zöldterületek
7. szőlőterület
8. külterületi, beépítésre nem szánt terület

4.1. Kertes családi házas terület

Többségében földszintes és emeletes lakóépületeket tartalmazó területek. Az ide sorolt területek építészeti karaktere a koronként változó divat és igények hatására jellemzően nagyon heterogén, sem tömegformálás, sem anyaghasználat sem színezés terén nemigen tapasztalható egységes karakter. Akad néhány rövid utcaszakasz, ahol viszonylag egységes beépítés alakult ki.

A kertes családi házas területeken a telekhasználat egységesnek minősíthető, mely szerint a lakóépületek környezetében gyepek, díszkertek találhatók, ezt követi a gazdasági épületek zónája, majd a szántóföldi művelés területe. A lakóépületek sokfélesége híven tükrözi a lakással, lakóépülettel kapcsolatos történeti fejlődést, mind a hosszházas (utcavonalra merőleges), mind a hajlított házas (utcával párhuzamosan befordított), valamint sátor- és nyeregtetős „kockaház” lakóépület típus megtalálható. A beépítést tarkítja a melléképületek igen változatos, főként oldalhatár menti, valamint a ritkán kétsoros elhelyezése.

A központi rész, a délkeleti, még viszonylag elkülönülő, falusias rész: Egyeduta, az északi, a dombvidékre felkapaszkodó Béc már alig különíthető el, Bóbica pedig a város nyugati irányú kivezető utcája, már nem is különíthető el. A belterületi tájhasználat a korábbi falusiastól egyre inkább a városias felé halad.

4.2. Kisvárosias terület

A városközpont városi településképét meghatározó területeket foglalja magában, ahol a beépítési módokat a többszintes tömbtelkes és társasházak forma és a városközpontban meghatározó zárt sorú beépítési mód jellemző.

4.3. Gazdasági, -ipari terület

Ide soroljuk az Ipari, gazdasági tevékenységet kiszolgáló épületek területeit, melyek a szükséges funkciók, feladatok ellátásához megfelelően lettek kialakítva. A területek adottságainak megfelelően az épületek szabadonálló beépítéssel helyezhetők el.

A legtöbb üzem a város keleti kapujában létesült. Ennek kelet i irányú bővítésével hozták létre az ipari parkot. 2012-ben adták át a határátkelőhely közelében telepített logisztikai központot is.

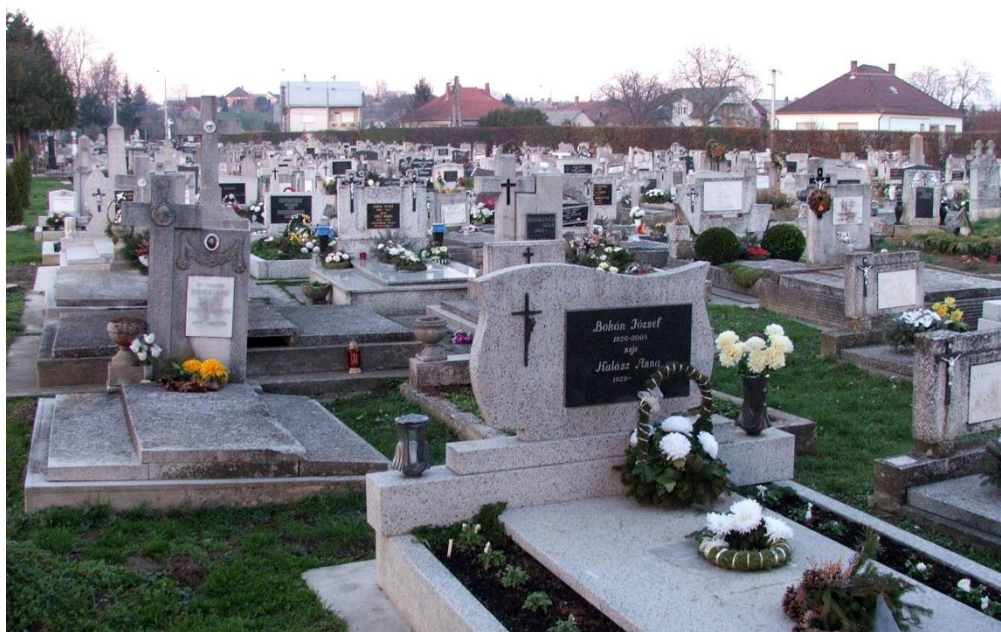
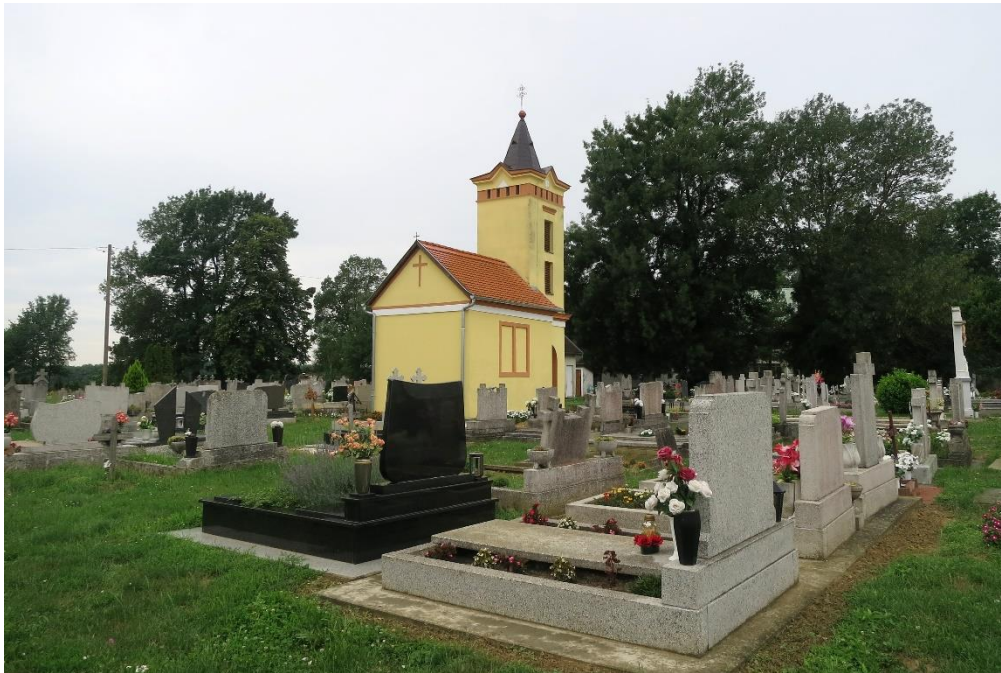
4.4. Rekreációs terület

A szabadidő-tevékenységek számára kialakított terület. A fürdő területét valamint a sportpályák területét soroljuk ide. E területen csak kevés épület áll, azok tájba illesztése azonban fokozott elvárás. Funkcióját tekintve a terület hasznosításához kapcsolódó kell, hogy legyen.

4.5. Temető terület

A város központi temetője a Bajcsy-Zsilinszky utcában található. Mára körbenőtte a város. Bővítési lehetősége nincs. Területe rendezett. Az egyedutai temető a Rákóczi utcában található. Előbbihez hasonlóan körbeépítették. Még rendelkezik kellő nagyságú temetkezési helyekkel. Területe rendezett, parkosítása bővíthető. A temetőkben az üzemi funkciójú kiszolgáló épületeken kívül csak ravatalozó helyezhető el. A síremlékek formájára nem indokolt különösebb megkötéseket bevezetni.

Bajcsy utcai temető

4.6 Zöldterület

Az öreg fák megtartása és védelme a továbbiak során is indokolt, mely egyedi karaktert ad a városias területeknek is. Letenye kiterjedt zöldterületi rendszerrel és széles zöldterületi sávokkal, a továbbiakban is fejleszthető parkterületekkel rendelkezik. A fásítási programok napjainkra már egységes karaktert adnak azon utcaszakaszoknak, ahol ez a korábbiakban megvalósult. Folytatásuk és a település egészére történő kiterjesztésük úrszelvény függvényében egy illetve kétszintű növénytar-sulások telepítése mindenképp indokolt.

Azonban az utcák zöldfelületeinek kialakításánál, fásításánál az alábbi szempontokat érdemes figyelembe venni. A telepített növényzet nem képezhet olyan sűrű növényfalat, ami az átlátást akadályozza. Az örökzöld fák és a tuja-félék telepítése közterületen, zóldsávban nem ajánlott.

4.7. Szőlőhegy területe:

A külterületek kiemelkedő táji és településtörténeti értékei a szőlőhegyek, ahol még szép számban találkozhatunk a hagyományos építészet jeleit képviselő épületekkel.

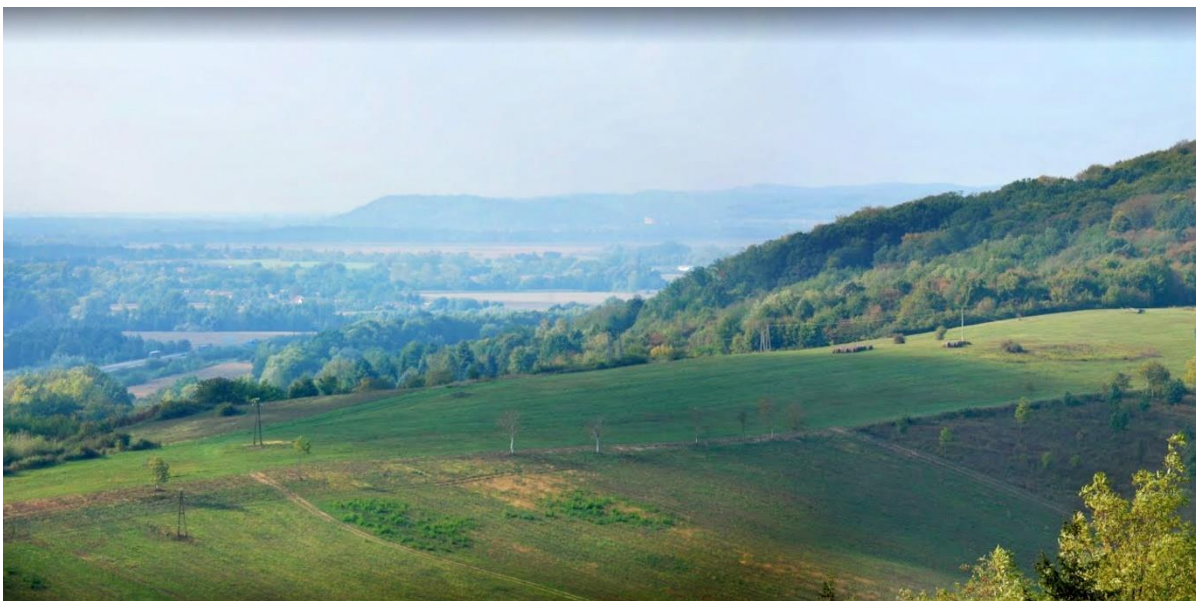
Az út mellett állnak a pincék (présház), körülötte gondozott füves, gyakran parkosított pihenő terület gyümölcsfákkal, mögötte a szőlő, amögött szántó, esetleg gyümölcsös. A birtokok többsége művelt, kevés a parlag. A pincék (présházak) többsége már új építésű vagy ízlésesen felújított, melyek közül több már csak hétvégi házas üdülőtelekként használt, gazdasági funkciót nem látnak el.

4.8. Külterületi, beépítésre nem szánt terület

A város határának északi része meredek lejtésű, szabdalt felszín. Mezőgazdasági művelésre a Mura síkja a legalkalmasabb. A szántóföldek zömét itt találjuk.

A település külterületi, beépítetlen mezőgazdasági- és erdő-területeit foglalja magába. Itt csak foltszerűen találunk beépítést. Külterületen történő épület-elhelyezésnél a tájba illesztésre fokozott gondot kell fordítani, vagy ahol ez nem megoldható, ott védőfásítással célszerű a tájban okozott beavatkozások negatív hatásait enyhíteni.

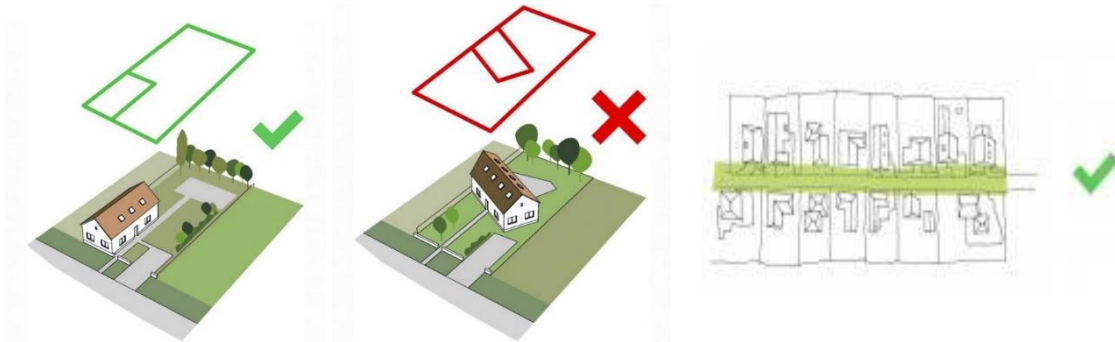

5. Letenye településképi formálására vonatkozó ajánlások – építészeti útmutató

5.1. Településszerkezet

Letenye településszerkezet kialakulnak mondható, telekszerkezetének megváltoztatása nem indokolt. Többutcás település, mely szerkezetében a Bajcsy Zsilinszky utca egyedi szerepet tölt be.

5.2. Telepítés

A kertés családi házas területeken oldalhatáron álló beépítések jellemzőek, kialakult előkertek megtartásával. A melléképületek jellemzően a főépülettel azonos telekhatárra telepítendő, vagy a telek egész szélességében, lezárva a hátsó kertet.

A településen a lakóépületeket a szomszédos ingatlanok beépítéséhez illeszkedve kell elhelyezni. A beépítési helyet az adott utcában kialakult, az adott utcára jellemző, a szomszédos telkek beépítését is figyelembe véve kell megválasztani.

Kialakult zárt sorú térfal esetén:

Beépítés:

Az illeszkedési vonal betartásával, az önkényesen nem ugráltatott épülettömegeggyel megnyugtató utcaképet kapunk.

5.3. Építménymagasság

Letenyén a lakóépületek magassága változó, de célszerű a jövőben itt is az illeszkedés szabályait figyelembe venni.

A túl magas, többszintes épületek nem illeszkednek a település utcaképebe. Épületek kialakításánál figyelni kell a szomszédos épületek leárnyékolására is.

Üzemi épületek esetén az alkalmazott technológia határozza meg az épületek magasságát, erre vonatkozóan nem kívánunk ajánlást megfogalmazni.

Kialakult zárt sorú térfal esetén:

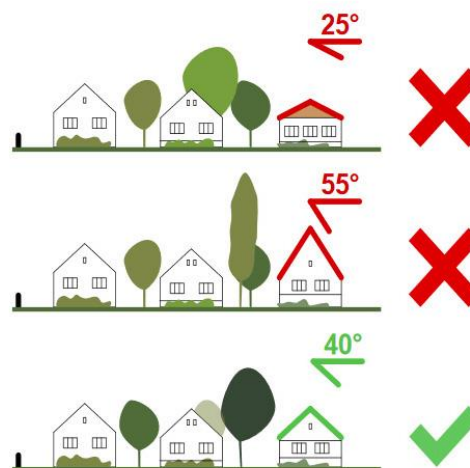

A lakóépületek magasságánál az illeszkedési szabályok betartása kiemelten fontos. Az azonos ritmusú és magasságú utcaképben a túlzóan magas épületek nem kívánatosak.

5.4. Tetőforma, tetőhajlásszög

A településen a lakóházak tetőformájának többsége sátor- vagy nyeregtetős kialakítású. Ajánlott ezek megtartása és követése.

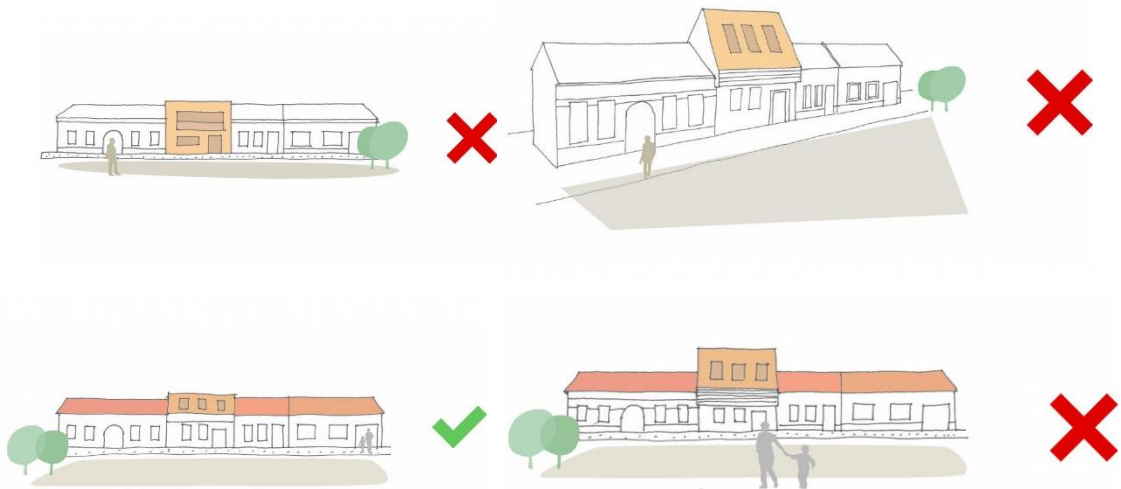
A meglévő házak közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint ami a környezetükben található. A túl lapos hajlásszög nem kívánatos, csakúgy, mint a túl meredek tetők.

Az alábbi tetőfelépítmény formák kerülendőek:

Kialakult zártsorú térfal esetén:

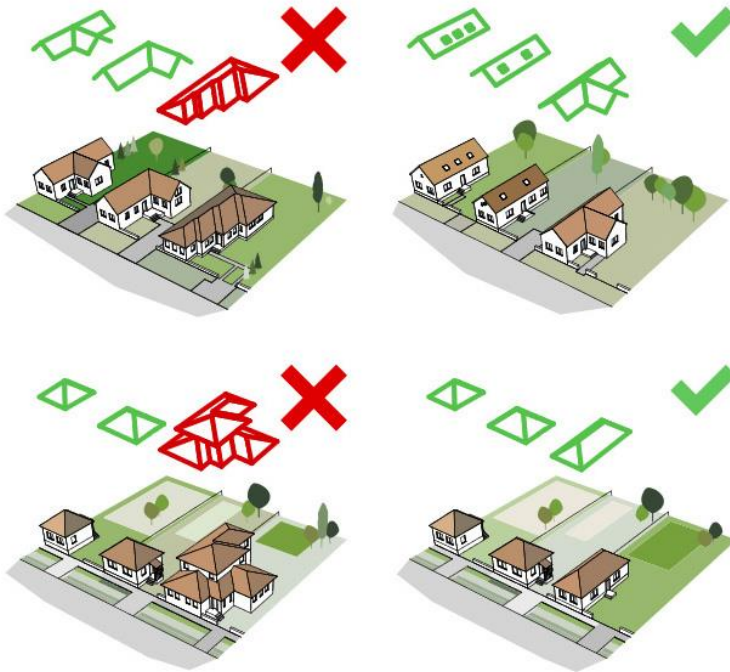

A településen a lakóházak tetőformájának többsége sátor- vagy nyeregtetős kialakítású. Ajánlott ezek megtartása, az erősen tagolt tetőszerkezetek mellőzése.
A meglévő házak közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint ami a környezetükben található. A túl lapos hajlásszög nem kívánatos, csakúgy, mint a túl meredek tetők.
A csatlakozó épület ereszmagassága illeszkedő kell, hogy legyen a meglévő, szomszédos épülethez.

Tömegformálás:

Tömbházak helyett a modern kornak is megfelelő „T” illetve „L” elrendezésű házakat célszerű tervezni, melyek hossz- és keresztzárnya legfeljebb 6-8 méter traktusszélességű. Így nyugodt és kiegyensúlyozott épülettömegeket építhetünk, melyek nyeregtetővel lefedve észrevétlenül simulnak a településszövetbe, illetve a meglévő épületek sorába.

A túlzottan magas, jellegtelen tetőforma, a bonyolult, összetett tömegű lakóház, a rossz homlokzat és tető arány kerülendő. Az új lakórészekben lévő családi házak tetőformája változatos. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszteni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy tördelt tetőformájú házból álló utcakép, úgy oda ne egyszerű nyeregtetős épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló tördelt tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőforma.

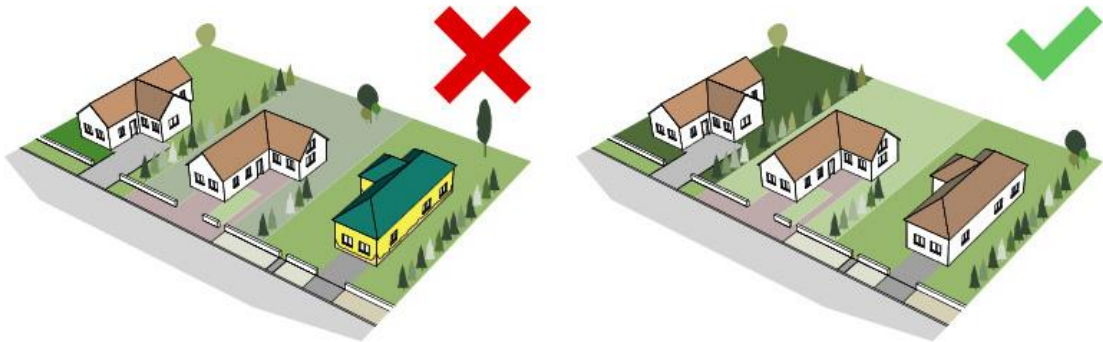

5.5. Homlokzat kialakítás, anyaghasználat, színek

A homlokzati falszíneknél az élénk, rikító határszíneket, valamint sötét árnyalatok használatát kerülni kell, szolid árnyalatú falszínek ajánlottak.

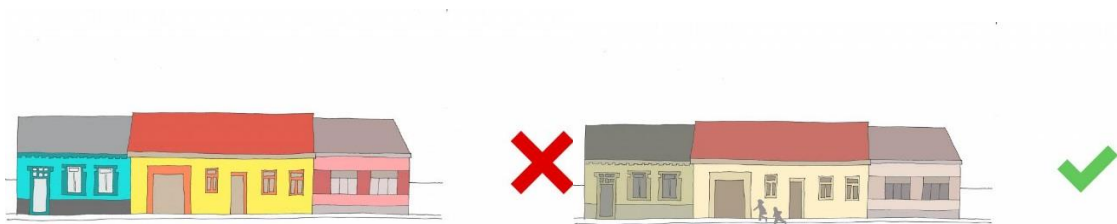
Fénylő, csillogó felületek alkalmazása nem megengedett.

Természetes árnyalatú tetőfedő anyagok használatát javasoljuk. A hullámpala, palafedés és a nagytáblás fedések, bitumenes hullámlemez alkalmazása nem javasolt.

Az épület-homlokzatok és tetőhéjazatok színe az egyik legfeltűnőbb arculati tényező, azonban a színek kiválasztásának szabályozása tulajdonképpen megoldhatatlan feladat.

Az alábbi rikító, lakóépületen és annak környezetében idegenül ható színek is kerülendők:

Ikres vagy zárt sorú beépítés esetén a lakások színezését egy szín különböző színárnyalataival, vagy egységesen kívánatos kialakítani.

5.6. Növényzet, zöldfelületek

Az épített elemek védelméhez azok környezetének megfelelő kialakítása is hozzátartozik. Az őshonos és kultúrfajokból álló fasorok telepítését javasoljuk. Az egybelátható útszakaszokon mindenképp törekedni kell azonos növényfajok ültetésére és fajtattiszta pótlására az egységes utcakép érdekében. A lakóingatlanok előtti egyéni parkosítást célszerű szabályozni, illetve minőségét meghatározni.

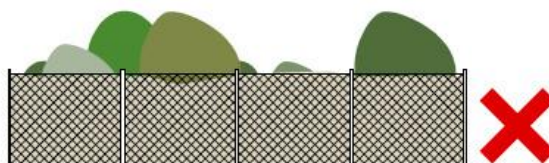
A kertben tájidegen növényeket, az előkertben tömör térfalat képező növényzetet, mely a homlokzat takarását jelenti, nem tanácsos telepíteni.

5.7. Kerítések, garázsok kialakítása

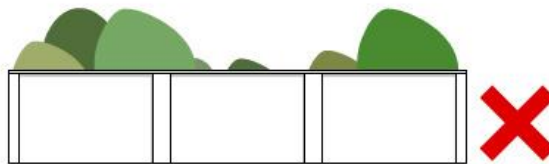
Természetes határ, kerítés növényválasztásból.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

A falszerű áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Figyelemmel kell lenni az anyaghasználatra és színekre. Ajánlott a településen jellemző áttört kerítések építése, vagy sövénykerítés meghatározott magassággal. Kerülendők utcafronton a betonelemek és a magas, tömör, falazott kerítéselemek.

Valamint az oldalhatár előkert menti részén szintén kerülendő a magas sövényfalak alkalmazása.

Kerítés építésénél a szomszédos ingatlanok kerítésének vonalát is célszerű figyelembe venni, a kerítés lehetőleg a telekhatár utcai vonalán építendő.

Garázsok:

A garázsok épülettömegének, tetőformájának kialakítása szintén illeszkedjen a település adott területén jellemző tömeg és tetőformáláshoz. Elhelyezése utcafénytől a lakóépület mögötti zónában célszerű.

5.8. Reklámok, információs és hirdető berendezések

Lakóterületen csak az adott ingatlanon működő vállalkozás reklámjának elhelyezése engedhető meg, annak is méretrendi korlátozásával. A reklám feliratoknak anyaghasználatban és formában szükséges alkalmazkodni az épületekhez.

6. Jó példák kiemelése a településről

- épületek, építészeti részletek, sajátos építményfajták, egyéb arculatformáló tényezők

A későbbi felújításokhoz, építésekhez adunk néhány példát, melyet a településképi eljárás során célszerű előtérbe helyezni. Az alábbiakban felsorolt részleteken a formavilág, anyaghasználat, telepítés az, amit érdemes figyelembe venni. Ha a település mind egységesebb képet tud kialakítani, még nagyobb vonzerőt jelenthet.

A település karakterét meg kell őrizni. A tervezés egyik fontos funkciója megtalálni azokat az eszközöket és pontokat, amivel biztosítani lehet település történeti fejlődésének folyamatosságát, egyben egységességét, karakterét őrző adottságok fennmaradását és megújulását.

Határmenti településről lévén szó, karakterének erősítése a hazai építési kultúra megítélése szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír az idelátogató külföldiek miatt.

Letenye települése szempontjából a további fejlődés sarkallatos pontjai címszavakban:

- Bajcsy Zsilinszky utca reprezentatív megjelenése, hosszúságából adódóan is
- történelmi településrészek hagyományainak és határainak jelzése
- növényállomány telepítése, az utcák további parkosítása
- szőlőtermesztés, borút
- egyedi történelmi háttér- kortárs organikus építészetet is beleértve
- fejlett intézményrendszer

- Rendkívül ízléses forma és anyaghasználattal felújított középület:
- a felújítást követően jó arányrendszer
 - fa és vakolt felületek

Építészeti jelentőségéből adódóan példaértékűen érzékeny anyaghasználattal és a történelmi részletek megjelenítésével épült középület egyedi táji környezetben.

Hagyományos tömegformálás és nyílászárórend. Az utca térfalába magasságilag és tömegképzéssel jól illeszkedő épület, visszafogott színhasználattal. Előtte közterületi többszintű növénytelepítés egységesen az utca ezen szakaszán.

Klasszikus tömegképzésével emblemikus eleme a főutcának

Idős növényállomány ápolása és védelme kiemelt jelentőségű és példaértékű a településen.

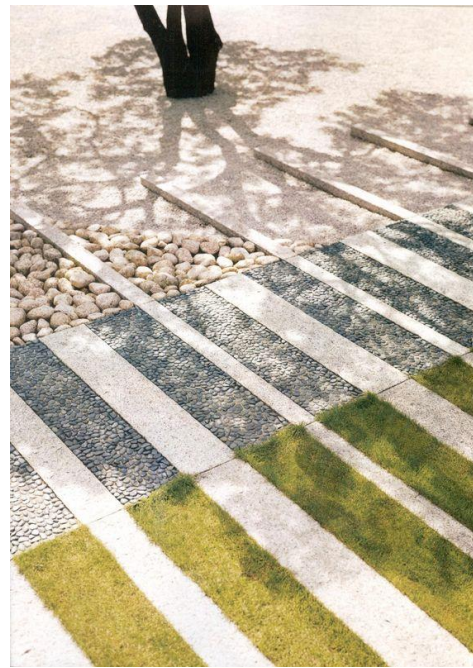
7. Jó példák, irányvonal meghatározása egyéb forrásokból

- épületek, építészeti részletek, sajátos építményfajták, egyéb arculatformáló tényezők

Köztéri forma- és anyaghasználat- közparkok

A kertek, közterületek kialakításánál a helyi, őshonos növényzet fajtáit kell előnyben részesíteni. A meglévő növényzet megtartása, ápolása a továbbiakban is fontos feladat.

Közterületi javasolt anyaghasználat: időtálló anyagok és burkolatok használata, idővel a növényzettel nemesedő felületek alkalmazása.

Anyaghasználat és formavilág

Új építésű épületeknél:

- megfelelő hajlásszög
- természetes anyaghasználat előtérbe helyezése: vakolat, fa, natúr téglá
- oromfalas, csonkakontyos illetve sáttortetős főtömeg
- jó tömegarány
- áttört kerítések

Jellemzően kockaházas beépítésű utcaszakaszoknál épületek felújítása illetve új építése esetén:

Egyszerű, mégis modern tömegképzés, ízléses homlokzatképzéssel

Hagyományos tömegformák közé illesztés:

Kialakításkor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, az ablakok megfelelő kiosztására, az aránytartó tömegképzésre. Anyahasználat szempontjából érdemes a természetes anyagok – téglá, fa-, kő- és vakolt felületek előnyben részesítése. Tetőhajlásszögtől függően lehet a tetőhéjazatot bádoglemezzel, vagy zöldtetővel fedetten kialakítani.

Tihany, lakóház bővítése

Hagyományos formák továbbélése a modern részletképzéssel:

A településen lehet használni a modern anyagokat is, melyek jól megférnek a hagyományos kialakítások mellett. A település városi rangját tovább erősítik.

Közparkok és rekreáció:

Poliformikus kinetikus installáció- utcabútor

Ipari, mezőgazdasági, gazdasági területek épületeinek kívánt formavilága

- Mozgalmas, de egységes épülettömeg
- Anyaghasználat, felületképzés
- kifinomult építészeti részletek

Reklámok és feliratok

Nem hivalkodó, homlokzat arányához illeszkedő méretű és anyagú, színű feliratok és cégérek egységbe foglalva.

Buszmegállók

Városi szintű és megjelenésű egységes buszmegálló felépítmények elhelyezése javasolt.

Példaképek forrása: Internet